

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Τίτλος Μαθήματος : ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ενότητα: Βασικές έννοιες Δικαίου – Γενικές αρχές Αστικού Δικαίου

Όνομα Καθηγητή: Χρυσούλα Τσενέ

Τμήμα: Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά μαθήματα **ΠΠ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σκοποί ενότητας.....	4
ΜΕΡΟΣ Α΄ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ-ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	5
ΔΙΚΑΙΟ	5
ΔΙΚΑΙΟ – ΗΘΙΚΗ	5
ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	6
ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ : ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ	6
ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	9
Α. ΝΟΜΟΙ.....	9
Β. ΕΘΙΜΑ	10
Γ. ΟΙ ΓΕΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΓΜΕΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	11
Δ. ΟΙ ΚΥΡΩΜΕΝΕΣ ΜΕ ΝΟΜΟ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	11
Ε. ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	11
ΜΕΡΟΣ Β΄ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ – ΕΝΝΟΙΑ - ΔΟΜΗ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.....	12
ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	12
ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ	12
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ :	13
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ	13
ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (άρθρα 1-286 ΑΚ)	14
I. ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.....	14
ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	14
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	14
ΟΝΟΜΑ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΝΟΜΑΤΟΣ.....	16
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.....	16
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	16
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	17
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	17
II. ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.....	18
1. ΕΝΝΟΙΑ- ΟΡΙΣΜΟΣ.....	18
2. ΜΟΡΦΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ-ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.....	18
3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	19
4. ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	21
III. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	27
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΝΝΟΜΗΣ ΣΧΕΣΗΣ- ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ.....	27
ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	27

Α.	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ- ΜΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ.....	27
Β.	ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ-ΔΙΑΠΛΑΣΤΙΚΑ	28
	ΚΤΗΣΗ-ΑΛΛΟΙΩΣΗ-ΑΠΩΛΕΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	29
	ΑΣΚΗΣΗ - ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	29
	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	30
IV.	ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ - ΕΝΝΟΙΑ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.....	32
	ΔΙΚΑΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	32
	ΕΝΝΟΙΑ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	33
	ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	33
Α.	ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΧΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΧΘΕΙΣ	33
Β.	ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ	33
Γ.	ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΥΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΤΥΠΙΕΣ.....	34
Δ.	ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ- ΣΥΜΒΑΣΗ.....	35
Ε'.	ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	35
ΣΤ'.	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	35
Ζ.	ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	36
V.	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΓΚΥΡΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ.....	36
	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	36
	ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ	37
	Α' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ – ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ:	37
	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ .	38
	Β' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΒΟΥΛΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ	40
	Γ' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΗΛΩΣΗΣ- ΒΟΥΛΗΣΗΣ.....	43
	Δ' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ :ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ	44
VI.	ΑΙΡΕΣΕΙΣ- ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ.....	46
	ΑΙΡΕΣΗ- ΕΝΝΟΙΑ	46
	ΕΙΔΗ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.....	46
	ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ	46
VII.	ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ – ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ.....	47
	ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ.....	47
	ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ	47
Α.	ΝΟΜΙΜΗ – ΕΚΟΥΣΙΑ	47
Β.	ΑΜΕΣΗ – ΕΜΜΕΣΗ.....	47
	ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ - ΕΝΝΟΙΑ	48
	ΓΕΝΙΚΗ-ΕΙΔΙΚΗ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ.....	48
	ΛΟΓΟΙ ΠΑΥΣΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑΣ.....	48

Σκοποί ενότητας

Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων αστικών και εμπορικών συναλλαγών επιβάλλει την ανάγκη κατανόησης και εμβάθυνσης των βασικών στοιχείων του Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, που διέπουν τις έννομες σχέσεις μεταξύ ιδιωτών ή και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Στόχος του μαθήματος είναι να παρέχει στους φοιτητές πανεπιστημιακού επιπέδου γνώση αναφορικά με το γενικότερο περιεχόμενο των γενικών αρχών και κανόνων του αστικού και εμπορικού δικαίου, με ιδιαίτερη έμφαση στους παρακάτω τομείς: γενικές αρχές Αστικού Δικαίου, ικανότητα δικαίου, προϋποθέσεις εγκυρότητας και προστασίας των δικαιωμάτων, δικαιοπραξίες.

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ-ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΚΑΙΟ

A. Ορισμός : Σύνολο γενικών, αφηρημένων και ετερόνομων κανόνων, που ρυθμίζουν κατά τρόπο υποχρεωτικό την εξωτερική συμπεριφορά των ανθρώπων που είναι μέλη μιας οργανωμένης σε κράτος κοινωνίας.

B. Βασικά χαρακτηριστικά :

- 1) **Κανονιστικός χαρακτήρας :** Το δίκαιο περιέχει κανόνες που δηλώνουν το πώς πρέπει να ρυθμίζεται η εξωτερική συμπεριφορά και οι κοινωνικές σχέσεις και όχι πώς προκύπτουν εκ των πραγμάτων.
- 2) **Ρύθμιση κοινωνικών σχέσεων :** Το δίκαιο που ισχύει σε δεδομένη κοινωνία είναι ακριβώς αυτό που έχει τεθεί με όποιους μηχανισμούς και όποιες αρχές παράγεται, δηλαδή αποτελεί το θεσπισμένο – θετικό δίκαιο.
- 3) **Υποχρεωτικότητα-εξαναγκαστό-ετερονομία :** Οι ρυθμίσεις του δικαίου είναι ετερόνομες, δηλαδή επιβάλλονται από μια ξένη βούληση (Κρατικός εξαναγκασμός) και όχι με βάση την ατομική βούληση του καθενός.

Γ. Τυπικά χαρακτηριστικά :

- 1) **Γενικότητα :** Οι κανόνες δικαίου είναι αφηρημένοι και απρόσωποι, διότι απευθύνονται σε όλους τους πολίτες χωρίς εξατομικεύσεις. Εξαιρέσεις: π.χ. Νόμος προβλέπει οικονομικές παροχές και διευκολύνσεις σε άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως άτομα με αναπηρίες ή σε πολύτεκνους.
- 2) **Πληρότητα-συστηματικότητα του Δικαίου:** Το δίκαιο επιδιώκει την πλήρη ρύθμιση της κοινωνικής συμπεριφοράς με την κατά το δυνατόν συστηματική κατάστρωση των κανόνων του (ρύθμιση σε Κώδικες-Αστικός-Ποινικός Κώδικας κ.λ.π.).

ΔΙΚΑΙΟ – ΗΘΙΚΗ

Διαφορές : Οι κανόνες της ηθικής απορρέουν από τη συνείδηση του καθενός και δεν είναι υποχρεωτικοί, δηλαδή δεν συντρέχει το στοιχείο του κρατικού εξαναγκασμού.

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ : ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το εσωτερικό δίκαιο ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις των προσώπων εντός της επικράτειας ενός Κράτους και διακρίνεται στους εξής κλάδους :

1. **Δημόσιο δίκαιο** : σύνολο κανόνων που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του Κράτους, των Ν.Π.Δ.Δ. που ασκούν κρατική εξουσία, καθώς επίσης και τις σχέσεις κράτους-πολίτη, όπου το Δημόσιο ενεργεί ως φορέας κρατικής εξουσίας.
  - 1.1 **Συνταγματικό Δίκαιο** : ρυθμίζει τη μορφή του πολιτεύματος και τις βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του κράτους.
  - 1.2 **Διοικητικό Δίκαιο** : ρυθμίζει την οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών.
  - 1.3 **Ποινικό Δίκαιο** : καθορίζει ποιές πράξεις είναι αξιόποινες και επισύρουν ποινή.
  - 1.4 **Δικονομικό Δίκαιο** : ρυθμίζει τη λειτουργία των δικαστηρίων και τη διαδικασία εκδίκασης των διαφορών από τα δικαστήρια.
2. **Ιδιωτικό Δίκαιο** : Ιδιωτικό δίκαιο είναι το σύνολο των κανόνων δικαίου, με τους οποίους ρυθμίζονται οι σχέσεις μεταξύ φυσικών ή και νομικών προσώπων, που δεν ασκούν δημόσια εξουσία.

Βασικές διακρίσεις του Ιδιωτικού Δικαίου : Αστικό, Εμπορικό, Εργατικό, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

- 2.1 **Αστικό Δίκαιο** : Το Αστικό Δίκαιο ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις των προσώπων – φυσικών και νομικών – όταν δεν ασκούν δημόσια εξουσία. Με βάση τη διαίρεση που ακολουθεί ο Αστικός Κώδικας σε πέντε βιβλία, διακρίνουμε τα εξής μέρη :
  - 2.1.1 Τις Γενικές Αρχές που περιέχουν γενικούς κανόνες, οι οποίοι εφαρμόζονται σε όλες τις έννομες σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.
  - 2.1.2 Το Ενοχικό Δίκαιο, που ρυθμίζει τις ενοχικές σχέσεις, δηλαδή τις σχέσεις μεταξύ δανειστή – οφειλέτη . Το ενοχικό δίκαιο διαιρείται περαιτέρω σε γενικό ενοχικό δίκαιο, που αφορά όλες τις ενοχικές σχέσεις και σε ειδικό ενοχικό δίκαιο, που ρυθμίζει ειδικές ενοχικές σχέσεις , π.χ. ορισμένες συμβάσεις, τις αδικοπραξίες , τον αδικαιολόγητο πλουτισμό .

- 2.1.3. Το Εμπράγματο δίκαιο, περιλαμβάνει κανόνες που ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις των προσώπων προς τα πράγματα.
- 2.1.4. Το Οικογενειακό δίκαιο περιέχει κανόνες για τη ρύθμιση των οικογενειακών σχέσεων, π.χ. διαζύγιο, σχέσεις γονέων τέκνων.
- 2.1.5. Το Κληρονομικό δίκαιο ρυθμίζει τη τύχη της περιουσίας και γενικότερα των έννομων σχέσεων του προσώπου μετά το θάνατο του, π.χ. κληρονομία εκ διαθήκης ή εξ αδιαθέτου .

2.2 Εμπορικό δίκαιο : Το εμπορικό δίκαιο περιέχει κανόνες για τους εμπόρους και τις εμπορικές πράξεις και διαιρείται στους εξής επιμέρους κλάδους :

- 2.2.1. Γενικό Εμπορικό δίκαιο (κτήση ιδιότητας εμπόρου) και Δίκαιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (διακριτικά γνωρίσματα, ευρεσιτεχνία, αθέμιτος ανταγωνισμός).
- 2.2.2. Δίκαιο των Εμπορικών Εταιριών (προσωπικές εταιρίες, ανώνυμη εταιρία, εταιρία περιορισμένης ευθύνης).
- 2.2.3. Δίκαιο Αξιογράφων (επιταγές , συναλλαγματικές , κ.λ.π.).
- 2.2.4. Πτωχευτικό δίκαιο (πτώχευση των εμπόρων).
- 2.2.5. Ασφαλιστικό δίκαιο (ιδιωτική ασφάλιση).
- 2.2.6. Ναυτικό Δίκαιο (θαλάσσιες μεταφορές- εκμετάλλευση πλοίων).
- 2.2.7. Αεροπορικό Δίκαιο (αεροπορικές μεταφορές) .

2.3 Εργατικό δίκαιο : Το Εργατικό Δίκαιο περιέχει κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις που διαμορφώνονται από την παροχή εξαρτημένης εργασίας, μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου . Βασική διάκριση του εργατικού δικαίου είναι το Ατομικό Εργατικό δίκαιο και το Συλλογικό Εργατικό δίκαιο.

2.4 Δίκαιο της Πνευματικής Ιδιοκτησίας : Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας ρυθμίζει τα δικαιώματα στα πνευματικά έργα και δημιουργήματα, π.χ. δικαίωμα του συγγραφέα.

Β. Το Διεθνές Δίκαιο ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις εκτός των ορίων ενός Κράτους και διαιρείται στους εξής κλάδους:

1. **Δημόσιο Διεθνές δίκαιο** (κανόνες για τις έννομες σχέσεις μεταξύ κρατών μελών).
2. **Ιδιωτικό Διεθνές δίκαιο** (κανόνες που ορίζουν το εσωτερικό δίκαιο που θα εφαρμοστεί σε μια έννομη σχέση, η οποία επεκτείνεται σε περισσότερα από ένα κράτη).
3. **Διεθνές Ποινικό δίκαιο** (κανόνες για την ποινική ευθύνη των κρατών).

4. Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί κλάδο δικαίου που εντάσσεται κατά κύριο λόγο στο δημόσιο δίκαιο και περιλαμβάνει κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν τη δομή, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τις σχέσεις της Ε.Ε. με τα Κράτη – μέλη, με τους πολίτες των Κρατών μελών και με τις χώρες εκτός Ε.Ε. Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του Δικαίου της Ε.Ε. είναι ο υπερεθνικός του χαρακτήρας, υπό την έννοια της υπεροχής έναντι του εθνικού δικαίου των Κρατών μελών της Ε.Ε. Διακρίνεται στους εξής κλάδους :

4.1 Πρωτογενές Κοινοτικό δίκαιο αποτελεί το δίκαιο που απορρέει από τις Συνθήκες της Ε.Ε.

4.2. Παράγωγο ή δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο αποτελεί το σύνολο των κανόνων δικαίου που θεσπίζονται από τα όργανα της Ε.Ε. σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο διαδικασίες. Στο πλαίσιο αυτό διακρίνουμε :

4.2.1. Κανονισμοί, οι οποίοι έχουν γενική και άμεση ισχύ σε κάθε Κράτος – μέλος της ΕΕ και η δεσμευτικότητά τους αφορά όλα τα μέρη του Κανονισμού.

4.2.2. Οδηγίες, οι οποίες παράγουν δεσμευτικότητα μόνο έναντι των Κρατών μελών προς τα οποία απευθύνονται, και μόνο σε σχέση με το αποτέλεσμα που ορίζεται με αυτές, υπό την έννοια ότι το Κράτος μέλος ή τα Κράτη μέλη στα οποία αφορούν, οφείλουν μεν να υλοποιήσουν το αποτέλεσμα εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, επιλέγοντας όμως τον τρόπο και τα μέσα ενσωμάτωσης της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη .

4.2.3. Αποφάσεις, που δεσμεύουν ως προς όλα τα μέρη τους μόνο τους αποδέκτες, δηλαδή τα φυσικά ή τα νομικά πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται.

4.2.4. Συστάσεις – γνώμες, που δεν έχουν δεσμευτική ισχύ για τους αποδέκτες τους.

ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΝΝΟΙΑ : Πηγές του δικαίου αποτελούν οι γενεσιουργοί λόγοι των κανόνων δικαίου και αποτελούνται από τους νόμους και τα έθιμα, όπως ορίζει το άρθρο 1 του Αστικού Κώδικα, αλλά και από τους γενικά παραδεγμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, τις κυρωμένες με νόμο διεθνείς συμβάσεις και τους κανόνες του δικαίου της Ε.Ε. Υπό την ευρεία έννοια, πηγές δικαίου αποτελούν και οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, η καλή πίστη, δηλαδή η ευθύτητα και ειλικρίνεια που πρέπει να τηρούνται στις συναλλαγές, τα χρηστά ήθη, δηλαδή οι κρατούσες αντιλήψεις του μέσου ανθρώπου για την κοινωνική ηθική και τα συναλλακτικά ήθη.

A. ΝΟΜΟΙ

Οι νόμοι αποτελούν το γραπτό δίκαιο , δηλαδή τις γραπτές πράξεις της Πολιτείας που θέτουν κανόνες δικαίου . Βασική διάκριση των νόμων είναι σε τυπικούς και ουσιαστικούς.

ΤΥΠΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ : Κάθε πράξη της πολιτείας που θεσπίζεται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, ακόμη και αν δεν περιέχει κανόνα δικαίου.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ : Υποδηλώνει κάθε γραπτό κανόνα δικαίου, ανεξάρτητα από την πηγή, δηλαδή από το νομοθετικό όργανο από το οποίο προέρχεται (π.χ. Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές αποφάσεις, αποφάσεις που εκδίδουν αστυνομικές αρχές, τα όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού , κ.λ.π.)

Πηγή δικαίου αποτελεί μόνο ο ουσιαστικός νόμος ανεξάρτητα αν είναι παράλληλα και τυπικός.

ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΝΟΜΩΝ

Με βάση τις επιμέρους πηγές του γραπτού δικαίου, διαμορφώνεται μία κλιμακωτή δομή των κανόνων του, που συνεπάγεται τη μεταξύ τους ιεράρχηση, δηλαδή τη σχέση υπέρτερων και υποδεέστερων κανόνων δικαίου σε περισσότερες βαθμίδες. Αυτό σημαίνει, ότι κανόνας υποδεέστερης βαθμίδας πρέπει να μην προσκρούει σε κανόνα υπέρτερης , ούτε μπορεί να τροποποιεί ή να καταργεί τέτοιο κανόνα. Οι κανόνες με την υπέρτατη τυπική δύναμη είναι εκείνοι που περιέχονται στο Σύνταγμα, ακολουθούν οι Διεθνείς Συμβάσεις και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και έπονται οι νόμοι (πράξεις της Βουλής), τα προεδρικά διατάγματα, οι υπουργικές αποφάσεις, οι αποφάσεις που εκδίδουν οι λοιπές αρχές (νομαρχιακές, αστυνομικές, κ.λ.π),

κ.ο.κ. Έτσι, για παράδειγμα οι νόμοι και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν μπορούν να είναι αντίθετες στο Σύνταγμα, οι λοιπές πράξεις δεν μπορούν να είναι αντίθετες στο Νόμο, κ.λ.π.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΝΟΜΟΥ:

Έναρξη ισχύος νόμου . Για τον προσδιορισμό της έναρξης ισχύος του τυπικού νόμου με τον οποίο θεσπίζεται ουσιαστικός κανόνας δικαίου , διακρίνουμε τη τυπική ισχύ, και την ουσιαστική ισχύ του νόμου .

Τυπική ισχύς : Από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ).

Ουσιαστική ισχύς : Η ουσιαστική ισχύς , δηλαδή η εφαρμογή του νόμου , αρχίζει δέκα (10) ημέρες από τη δημοσίευση στο ΦΕΚ, εκτός αν στο συγκεκριμένο νόμο προβλέπεται άλλη ρύθμιση.

Κατάργηση νόμου : Ο νόμος καταργείται από άλλο νεότερο νόμο, είτε με ρητή διάταξη, είτε σιωπηρά (έμμεσα), όταν στο νεότερο νόμο το σχετικό θέμα ρυθμίζεται κατά τρόπο αντίθετο. Επίσης, το νεότερο έθιμο μπορεί να καταργήσει νόμο, εκτός αν πρόκειται για κανόνες αναγκαστικού δικαίου που δεν μπορούν να καταργηθούν με έθιμο ,εφόσον το έθιμο δεν προέρχεται από την Πολιτεία, αλλά αποτελεί προϊόν της ιδιωτικής βούλησης .

Αναδρομική δύναμη νόμου : Κατά γενική αρχή οι νόμοι δεν έχουν αναδρομική δύναμη , δηλαδή δεν εφαρμόζονται σε έννομες σχέσεις, πράξεις και γεγονότα πριν από την έναρξη ισχύος τους. Ωστόσο , κατ'εξαίρεση μπορεί να προσδοθεί αναδρομικότητα από το νομοθέτη σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως όταν πρόκειται για ερμηνευτικούς νόμους ή όταν ο νόμος εξυπηρετεί γενικότερα κοινωνικά ή δημόσια συμφέροντα .

B. ΕΘΙΜΑ

Το έθιμο είναι κανόνας δικαίου που καθιερώνεται με μακροχρόνια και ομοιόμορφη άσκηση ορισμένης συμπεριφοράς από τα μέλη της κοινωνίας, εφόσον η τήρηση της συμπεριφοράς αυτής γίνεται με συνείδηση δικαίου. Οι εθιμικοί κανόνες προϋπάρχουν χωρίς την έγκριση της πολιτείας, παραγόμενοι πρωτογενώς, όμως δεν ενυπάρχει και το στοιχείο του εξαναγκασμού, ο οποίος δεν μπορεί παρά να προέρχεται από το Κράτος . Κατά συνέπεια προϋποθέσεις δημιουργίας του εθίμου είναι :

- I. Τήρηση ορισμένης συμπεριφοράς αδιάκοπα, κατά τρόπο ομοιόμορφο και για μακρύ χρονικό διάστημα και

II. Η συμπεριφορά αυτή να συνοδεύεται από την πεποίθηση των μελών της κοινωνίας ότι συμμορφώνονται σε κανόνες δικαίου .

Γ. ΟΙ ΓΕΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΓΜΕΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ (Άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος). Οι κανόνες αυτοί απορρέουν από τη θεωρία του Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου, όπως τα γενικά διεθνή έθιμα, οι κανόνες για την ευθύνη του κράτους λόγω παράνομων πράξεων, κ.λ.π. και υπερισχύουν έναντι αντίθετων νομοθετικών διατάξεων.

Δ. ΟΙ ΚΥΡΩΜΕΝΕΣ ΜΕ ΝΟΜΟ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (Άρθρο 28 παρ. 1 Συντάγματος). Σύμφωνα με το Σύνταγμα , οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.

Ε. ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. Οι κανόνες του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου της Ε.Ε. αποτελούν άμεση πηγή δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη, δεδομένου ότι η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981. Τα βασικά χαρακτηριστικά του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Κοινοτικού Δικαίου, είναι η άμεση εφαρμογή του στις εσωτερικές έννομες τάξεις των Κρατών μελών και η υπεροχή του έναντι του εθνικού δικαίου.

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ – ΕΝΝΟΙΑ - ΔΟΜΗ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ : Σύνολο προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν για να εφαρμοστεί ο κανόνας δικαίου.

ΕΝΝΟΜΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ : Αποτέλεσμα που επέρχεται όταν συντρέξουν οι προϋποθέσεις του κανόνα δικαίου .

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ

A) ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΕΣ Ή ΒΑΣΙΚΟΙ – ΚΥΡΩΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

A.1 Πρωτεύοντες κανόνες δικαίου είναι οι κανόνες, όπου η έννομη συνέπεια είναι μία επιταγή, δηλαδή υποχρέωση προς πράξη ή μία απαγόρευση, δηλαδή υποχρέωση προς παράλειψη ή απονομή δικαιώματος ή ικανότητας ή αρμοδιότητας, π.χ. ΑΚ 34, 127.

A.2 Κυρωτικοί κανόνες, είναι οι κανόνες όπου η έννομη συνέπεια είναι κύρωση. Οι κυρώσεις μπορεί να αστικές, όπως ορίζονται στον Αστικό Κώδικα και την αστική νομοθεσία, ποινικές που ορίζονται από την ποινική νομοθεσία (φυλάκιση, πρόστιμα) και διοικητικές που θεσπίζονται από νομοθετικές διατάξεις δημόσιου και διοικητικού δικαίου. Οι κυρωτικοί κανόνες ενεργοποιούνται όταν δεν υπάρχει εκούσια συμμόρφωση στον κανόνα δικαίου.

B) ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ, οι οποίοι αφορούν τα όργανα και τη διαδικασία που θα εφαρμοστεί για την επιβολή των κυρωτικών κανόνων δικαίου.

Γ) ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΝΔΟΤΙΚΟΥ- ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ : Οι κανόνες ενδοτικού δικαίου μπορούν να εκτοπιστούν από την ιδιωτική βούληση, ενώ οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου δεν μπορούν να τροποποιηθούν από τα υποκείμενα δικαίου. Παράδειγμα κανόνα αναγκαστικού δικαίου: η μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου γίνεται μόνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Σε ότι αφορά τους κανόνες ενδοτικού δικαίου, περιλαμβάνονται πολλοί κανόνες σχετικά με το τόπο και το χρόνο εκπλήρωσης των συναλλαγών, στο πεδίο του ενοχικού δικαίου. Το εάν κάποιος κανόνας δικαίου έχει χαρακτήρα αναγκαστικού ή ενδοτικού δικαίου, συνάγεται με βάση τη γραμματική διατύπωση του συγκεκριμένου κανόνα ή την ερμηνεία του.

Βασικό κριτήριο είναι κατά πόσο η σχετική ρύθμιση εξυπηρετεί δημόσιο συμφέρον, που ξεπερνά το συμφέρον της ιδιωτικής βούλησης.

Δ) ΓΕΝΙΚΟΙ – ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ : Οι ειδικοί κανόνες υπερισχύουν των γενικών, π.χ. οι διατάξεις του ειδικού ενοχικού δικαίου υπερισχύουν των κανόνων του γενικού ενοχικού δικαίου.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ :

1. Ιεράρχηση των κανόνων δικαίου με βάση την ισχύ τους, δηλαδή ο κανόνας με υπέρτερη ισχύ, κατischύει έναντι του κανόνα με ελάσσονα ισχύ.
2. Ο κανόνας δικαίου που θεσπίστηκε μεταγενέστερα ισχύει έναντι του προγενέστερου κανόνα .
3. Ο ειδικός κανόνας δικαίου εφαρμόζεται έναντι του γενικού. Ωστόσο , σε περίπτωση που έχουμε μεταγενέστερο γενικό νόμο δεν υπερισχύει έναντι του προγενέστερου ειδικού, δηλαδή εφαρμόζεται ο προγενέστερος κανόνας δικαίου που περιέχει ειδικές διατάξεις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η ερμηνεία των κανόνων δικαίου αφορά την προσπάθεια εξακρίβωσης του νοήματός τους και ανακύπτει στην περίπτωση που το νόημά τους δεν είναι απολύτως κατανοητό. Τα κριτήρια που χρησιμοποιεί ο εφαρμοστής του δικαίου κατά την ερμηνεία των κανόνων δικαίου, είναι τα εξής ειδικότερα ερμηνευτικά εργαλεία :

- Αυθεντική ερμηνεία, που γίνεται με άλλο νόμο, που καλείται ερμηνευτικός.
- Γραμματική ερμηνεία, όπου το νόημα του κανόνα δικαίου ανευρίσκεται με βάση το νόημα της διατύπωσης του νόμου, δηλαδή των λέξεων που αποτελούν τον κανόνα δικαίου.
- Τελολογική ερμηνεία, όπου η ερμηνεία βασίζεται στο σκοπό του κανόνα δικαίου (ratio). Η τελολογική ερμηνεία προκρίνεται όταν προκύπτουν διαφορετικά ερμηνευτικά αποτελέσματα .
- Συστηματική ερμηνεία, όπου ερευνάται η σχέση του κανόνα δικαίου με το συνολικό σύστημα των κανόνων δικαίου .

ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (άρθρα 1-286 ΑΚ)

Περιεχόμενο : Διατάξεις για τους κανόνες δικαίου γενικά, τα υποκείμενα του δικαίου (φυσικά – νομικά πρόσωπα), τις δικαιοπραξίες, τις αιρέσεις και προθεσμίες, την αντιπροσώπευση και πληρεξουσιότητα, την παραγραφή των αξιώσεων, την αποσβεστική προθεσμία, την άσκηση των δικαιωμάτων.

I. ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Έναρξη- τέλος φυσικού προσώπου. Το φυσικό πρόσωπο υπάρχει από τη γέννησή του, ενώ το τέλος του επέρχεται με το θάνατό του. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα (άρθρο 36), αν το κυοφορούμενο γεννηθεί ζωντανό, θεωρείται ως γεννημένο από τη στιγμή της σύλληψης.
2. Απόδειξη γέννησης, ζωής, θανάτου. Σύμφωνα με το άρθρο 37 ΑΚ, εκείνος που ισχυρίζεται προκειμένου να ασκήσει ένα δικαίωμα, ότι ένα πρόσωπο ζούσε ή πέθανε ή ότι ζούσε μια ορισμένη χρονική περίοδο ή ότι επέζησε από κάποιο άλλο πρόσωπο, οφείλει να το αποδείξει.
3. Τεκμήριο θανάτου. Στην περίπτωση που ο θάνατος ενός προσώπου, που δεν βρέθηκε πτώμα, είναι βέβαιος, υπό συνθήκες που δεν επιτρέπουν μαρτυρίες προσώπων, δημιουργείται τεκμήριο θανάτου. Επίσης, δημιουργείται τεκμήριο συναποβίωσης, όταν έχουν πεθάνει περισσότεροι και δεν μπορεί να αποδειχτεί ότι ο ένας επέζησε από κάποιον άλλο.
4. Αφάνεια. Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, στις περιπτώσεις που ο θάνατος ενός προσώπου είναι πολύ πιθανός, επειδή εξαφανίστηκε ενώ βρισκόταν σε κίνδυνο ζωής για τουλάχιστον ένα έτος, ή απουσιάζει για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών, χωρίς ειδήσεις, προβλέπεται διαδικασία κήρυξης του προσώπου αυτού σε αφάνεια, με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, από τη δημοσίευση της περίληψης της οποίας στον τύπο δημιουργείται τεκμήριο θανάτου του αφάντου.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- α. Όνομα- επώνυμο. Το επώνυμο των παιδιών που γεννιούνται κατά τη διάρκεια του γάμου προσδιορίζεται με βάση κοινή αμετάκλητη δήλωση των γονέων πριν από το γάμο, ενώ σε

περίπτωση μη δήλωσης, τα παιδιά παίρνουν το επώνυμο του πατέρα τους. Για τα παιδιά που γεννιούνται χωρίς γάμο, προβλέπεται ότι παίρνουν το επώνυμο της μητέρας, εφόσον όμως αναγνωριστούν από τον πατέρα τους, το πατρικό επώνυμο μπορεί να προστεθεί στο επώνυμο του παιδιού. Επίσης, αναφορικά με το επώνυμο της γυναίκας δεν μεταβάλλεται με το γάμο, αλλά το επώνυμο του συζύγου μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις κοινωνικές σχέσεις.

- β. Φύλο. Ο προσδιορισμός του φύλου, αποκτά σημασία για την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων.
- γ. Ιθαγένεια. Η ιθαγένεια προσδιορίζεται με βάση ειδικό νομοθετικό πλαίσιο και αφορά το νομικό δεσμό ενός φυσικού προσώπου με μια συγκεκριμένη πολιτεία.
- δ. Ηλικία. Η συμπλήρωση ορισμένης ηλικίας αποτελεί σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα , βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό της γενικής ικανότητας για δικαιοπραξία ή αδικοπραξία, καθώς και για άλλες ικανότητες, όπως την ικανότητα για υιοθεσία ή τη συναίνεση σε υιοθεσία.
- ε. Υγεία. Το ζήτημα της σωματικής υγείας – αναπηρίας, καθώς και της ψυχικής – διανοητικής διαταραχής ενός φυσικού προσώπου, ασκεί επιρροή στην ικανότητα για δικαιοπραξία ή αδικοπραξία, καθώς και την υποβολή ενός προσώπου σε κατάσταση δικαστικής συμπαράστασης (βλ. κατωτέρω).
- στ. Θρησκεία. Σύμφωνα με το Σύνταγμα ισχύει η αρχή της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 Συντ).
- ζ. Συγγένεια. Η συγγένεια εντάσσεται στο πεδίο του οικογενειακού δικαίου, και διακρίνεται σε συγγένεια εξ αίματος, που είναι η σχέση μεταξύ δύο προσώπων, όπου είτε το ένα κατάγεται από το άλλο είτε και τα δύο κατάγονται από τρίτο πρόσωπο , π.χ. αδέρφια, και σε συγγένεια εξ αγχιστείας, που είναι η σχέση μεταξύ των συγγενών εξ αίματος του ενός συζύγου με τον άλλο σύζυγο.
- η. Κατοικία, αποτελεί ο τόπος όπου έχει την εγκατάστασή του ένα πρόσωπο με πρόθεση να αποτελέσει μόνιμο κέντρο των βιοτικών του σχέσεων. Ο προσδιορισμός της κατοικίας έχει σημασία για ζητήματα ενοχικού δικαίου του Αστικού Κώδικα, π.χ. τόπος εκπλήρωσης της

ενοχής, και σε θέματα δικονομικού δικαίου, π.χ. για την κατά τόπο αρμοδιότητα του δικαστηρίου λαμβάνεται υπόψη ο τόπος κατοικίας του εναγόμενου .

ΟΝΟΜΑ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΝΟΜΑΤΟΣ

1. Έννοια δικαιώματος στο όνομα – προσβολή δικαιώματος στο όνομα, η οποία υποδηλώνει αμφισβήτηση του ονόματος ή/ και την παράνομη χρήση του ονόματος από άλλον.
2. Περιεχόμενο προστασίας σε περίπτωση προσβολής:
  - 2.1 Αξίωση για άρση της προσβολής.
  - 2.2 Αξίωση να μη επαναληφθεί η προσβολή στο μέλλον.
  - 2.3 Αξίωση για αποζημίωση, δηλαδή αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που υφίσταται κάποιος από την προσβολή.
  - 2.4 Αξίωση για ικανοποίηση ηθικής βλάβης.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ

Έννοια δικαιώματος στα προϊόντα της διάνοιας : αποκλειστικό δικαίωμα που αναγνωρίζεται στον πνευματικό δημιουργό σε σχέση με το έργο του, που μπορεί να συνίσταται σε έργα των συγγραφέων, των μουσικοσυνθετών, κ.λ.π. Διάκριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, που αφορούν το δικαίωμα του δημιουργού πάνω στο πνευματικό δημιούργημα, όπως κείμενο, μουσική, εικόνα, κ.λ.π., από τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, που συνδέονται με τα άυλα αγαθά που αφορούν τις συναλλαγές, όπως ευρεσιτεχνία, διακριτικός τίτλος, σήμα.

Περιεχόμενο προστασίας σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος , π.χ. σε περίπτωση αναδημοσίευσης βιβλίου χωρίς την άδεια του συγγραφέα:

- α. Αξίωση για άρση της προσβολής.
- β. Αξίωση να μην επαναληφθεί στο μέλλον.
- γ. Αξίωση για αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας, π.χ. της ζημίας που έχει υποστεί ο πνευματικός δημιουργός από τη στέρηση των οικονομικών ωφελειών που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πνευματικού του έργου.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΕΝΝΟΙΑ : Η προσωπικότητα, υπό τη στενή έννοια, είναι η ικανότητα του προσώπου να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ενώ υπό την ευρεία έννοια, περιλαμβάνει όλες τις αστάθμητες αξίες που αποτελούν την ουσία του ανθρώπου.

Κυριότερες εκδηλώσεις –εκφάνσεις του δικαιώματος της προσωπικότητας

- 1) Η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και υγεία (άρθρ. 5 Συντ., 928, 932 ΑΚ).
- 2) Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ. 1 Συντ.), που περιλαμβάνει και συνδέεται με την οικονομική ελευθερία, την ελευθερία της εργασίας (άρθρο 22 Συντ.), της επαγγελματικής δραστηριότητας, το δικαίωμα συμμετοχής σε ενώσεις και σωματεία (άρθρο 12 Συντ.), την ελευθερία του τύπου (άρθρο 14 Συντ.), την ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης (άρθρο 13 Συντ.).
- 3) Ο ψυχικός και συναισθηματικός κόσμος.
- 4) Η τιμή, που αφορά την ηθική υπόσταση του προσώπου, δηλαδή την αξιοπρέπεια και την υπόληψη, που αποτελούν συγχρόνως και βασικά στοιχεία της προσωπικότητας
- 5) Τα στοιχεία που εξατομικεύουν το φυσικό πρόσωπο, όπως εικόνα ,όνομα , φωνή .
- 6) Το απαραβίαστο της ατομικής ζωής και της σφαίρας του απορρήτου, δηλαδή των προσωπικών δεδομένων του προσώπου .
- 7) Το δικαίωμα χρήσης και απόλαυσης των στοιχείων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, όπως το δικαίωμα χρήσης των κοινόχρηστων πραγμάτων , π.χ. αιγιαλού και παραλίας.
- 8) Το ατομικά δικαιώματα που προβλέπονται και προστατεύονται στο Σύνταγμα, π.χ. η προστασία του ασύλου και το απόρρητο των επιστολών και της επικοινωνίας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Απόλυτο δικαίωμα, που σημαίνει ότι επιβάλλεται ο σεβασμός και η μη προσβολή του έναντι πάντων.
- Μη περιουσιακό δικαίωμα.
- Απόλυτα προσωπικό και αμεταβίβαστο, υπό την έννοια ότι συνδέεται τόσο στενά με το πρόσωπο του δικαιούχου ώστε δεν μπορεί να μεταβιβαστεί ή να κληρονομηθεί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Βασική προϋπόθεση : Παράνομη προσβολή της προσωπικότητας, χωρίς να απαιτείται και υπαιτιότητα.

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ

- 1) Αξίωση για άρση της προσβολής: Παραμερισμός της πράξης που συνιστά την προσβολή και αποκατάσταση της κατάστασης όπως ήταν πριν την προσβολή, π.χ. απόσυρση εντύπου από την κυκλοφορία με το οποίο θίγεται η ιδιωτική ζωή ενός προσώπου.
- 2) Αξίωση για παράλειψη της προσβολής στο μέλλον: προληπτικός χαρακτήρας της σχετικής αξίωσης, π.χ. ζητείται να μην κυκλοφορήσει εκ νέου το έντυπο που περιέχει την προσβολή.
- 3) Αξίωση για αποζημίωση, όταν η παράνομη προσβολή είναι υπαίτια και προκάλεσε περιουσιακή ζημία σε εκείνον του οποίου προσβλήθηκε η προσωπικότητα.
- 4) Αξίωση για ικανοποίηση ηθικής βλάβης: ζητείται η αποκατάσταση της ζημίας που δεν είναι περιουσιακή, αλλά προκαλείται από το ψυχικό πόνο και τη στεναχώρια που βιώνει ένα πρόσωπο λόγω προσβολής της προσωπικότητάς του. Η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης γίνεται είτε με πληρωμή χρηματικού ποσού, είτε με δημοσίευμα που περιέχει επανόρθωση ανακριβών δημοσιευμάτων με σχετική δημοσίευση στο τύπο, είτε με άλλη ενέργεια που επιβάλλεται από τις περιστάσεις, όπως καταστροφή προσβλητικών εγγράφων, φωτογραφιών κ.λ.π.

II. ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

1. ΕΝΝΟΙΑ- ΟΡΙΣΜΟΣ

Νομικά πρόσωπα είναι ενώσεις προσώπων ή σύνολα περιουσίας με τα οποία επιδιώκεται η εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού και στα οποία το δίκαιο απονέμει ιδιαίτερη – αυτοτελή προσωπικότητα, ανεξάρτητη από τα πρόσωπα που μετέχουν στη συγκρότηση ή τη λειτουργία τους, κατά συνέπεια είναι υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

2. ΜΟΡΦΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ-ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

A. Ένωση προσώπων (με σωματειακή μορφή)- Ίδρυμα (σύνολο περιουσίας)

Πρακτική σημασία της διάκρισης αυτής είναι ότι, η συνταγματική προστασία προβλέπεται ειδικά για τα νομικά πρόσωπα σωματειακής μορφής, καθώς και ότι προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τον τρόπο ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας τους ανάλογα με τον τύπο και τη λειτουργία τους .

B. Νομικά πρόσωπα Δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.- Ν.Π.Ι.Δ.)

Κριτήρια διάκρισης :

- α. Τυπικό κριτήριο, αποτελεί ο χαρακτηρισμός τους από το Νόμο, ιδίως αναφορικά με τα Ν.Π.Δ.Δ.
- β. Ουσιαστικό κριτήριο, αποτελεί η άσκηση δημόσιας εξουσίας, δηλαδή η επιδίωξη δημόσιου σκοπού.

B.1 Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)

Διέπονται κατά βάση από τους ιδρυτικούς τους νόμους και περιλαμβάνουν ενδεικτικά : Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α.Ε.Ι., Εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, ασφαλιστικά ταμεία.

B.2 Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.)

Η ίδρυσή τους εναπόκειται στην ιδιωτική βούληση και διέπονται από κανόνες ιδιωτικού δικαίου. Βασική αρχή των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου είναι ο κλειστός αριθμός, που σημαίνει ότι είναι μόνο όσα προβλέπονται στο Νόμο :

- Σωματείο
- Ίδρυμα
- Επιτροπή εράνων
- Αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα
- Εταιρείες του εμπορικού δικαίου (Ο.Ε.,Ε.Ε., Α.Ε., Ε.Π.Ε.)
- Συνεταιρισμοί

3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

- A. Σύσταση νομικού προσώπου –ΑΚ 63: απαιτείται έγγραφο τόσο για τη συστατική ή ιδρυτική πράξη που περιέχει τη θέληση των προσώπων για την ίδρυσή του, όσο και για το καταστατικό που ρυθμίζει τους όρους λειτουργίας και διοίκησης του νομικού προσώπου.
- B. Ικανότητα του νομικού προσώπου, που αναλύεται :
  - α. Ικανότητα δικαίου, δηλαδή η ικανότητα του νομικού προσώπου να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, η οποία όμως δεν εκτείνεται σε έννομες σχέσεις που είναι προσωποπαγείς, δηλαδή προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου, π.χ. υιοθεσία, κληρονομία.

- β. Ικανότητα για δικαιοπραξία, που σημαίνει ότι το νομικό πρόσωπο έχει δική του βούληση που την εκδηλώνει μέσω των νομίμων οργάνων του.
- γ. Ικανότητα για αδικοπραξία, που σημαίνει ότι το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις των οργάνων του, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αδικοπραξίας (ΑΚ 914).
- Γ. Στοιχεία εξατομίκευσης του νομικού προσώπου : Επωνυμία, έδρα του νομικού προσώπου. Ως έδρα ορίζεται ο τόπος όπου λειτουργεί η διοίκηση του νομικού προσώπου.
- Δ. Διοίκηση του νομικού προσώπου : Ένα ή περισσότερα πρόσωπα που επιμελούνται για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων του νομικού προσώπου και το αντιπροσωπεύουν δικαστικά, δηλαδή ενώπιον των δικαστηρίων, και εξώδικα δηλαδή στις σχέσεις του νομικού προσώπου με τους τρίτους, υπό την έννοια ότι προβαίνουν στην κατάρτιση όλων των δικαιοπραξιών του νομικού προσώπου με τους τρίτους, για λογαριασμό του νομικού προσώπου.
- Ε. Λήψη απόφασης όταν η διοίκηση αποτελεί πολυμελές όργανο . Εφόσον δεν υπάρχει ειδική ρύθμιση στη συστατική ή ιδρυτική πράξη ή το καταστατικό του νομικού προσώπου, οι αποφάσεις του λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών , δηλαδή 50% συν ένα.
- ΣΤ' Δικαιοπραξίες νομικού προσώπου - ΑΚ 70. Οι δικαιοπραξίες που ενεργεί το όργανο της διοίκησης του νομικού προσώπου, υπό την ιδιότητα του αυτή και μέσα στα όρια της εξουσίας του, θεωρούνται πράξεις του νομικού προσώπου και υποχρεώνουν το νομικό πρόσωπο.
- Ζ' Ευθύνη νομικού προσώπου από παράνομες πράξεις των οργάνων του –ΑΚ 71.
Προϋποθέσεις της ευθύνης αυτής είναι :
- α. Πράξη ή παράλειψη του οργάνου του νομικού προσώπου που δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης,
- β. Το όργανο να έχει την εξουσία αντιπροσώπευσης,
- γ. Η πράξη ή παράλειψη να έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του οργάνου.
Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές , θεμελιώνεται η εις ολόκληρον ευθύνη του νομικού προσώπου και του υπαίτιου οργάνου, που σημαίνει ότι καθένας από αυτούς , δηλαδή το νομικό πρόσωπο και το υπαίτιο φυσικό πρόσωπο- όργανο του νομικού προσώπου, έχουν την υποχρέωση να καταβάλλουν ολόκληρη την ενοχή, δηλαδή την αποζημίωση, όμως ο δανειστής - ζημιωθείς έχει δικαίωμα να την απαιτήσει μόνο μία φορά.

Η'. Προστασία του νομικού προσώπου. Για την προστασία του νομικού προσώπου εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις των άρθρων 57-60 ΑΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων.

Θ'. Τέλος νομικού προσώπου.

αα. Η διάλυση του νομικού προσώπου επιφέρει τη λήξη της δραστηριότητας του, εφόσον συντρέχουν οι λόγοι που αναφέρει ο Αστικός Κώδικας, ανάλογα με το είδος του νομικού προσώπου.

ββ. Εκκαθάριση αποτελεί το στάδιο μετά τη διάλυση του νομικού προσώπου, όπου το νομικό πρόσωπο λογίζεται ότι υπάρχει μόνο για τις ανάγκες της εκκαθάρισης. Κατά το στάδιο αυτό γίνεται τακτοποίηση των περιουσιακών σχέσεων του νομικού προσώπου με ρευστοποίηση του ενεργητικού. Η περιουσία του νομικού προσώπου ,αν δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο νόμο, στη συστατική ή ιδρυτική πράξη ή στο καταστατικό ή στον οργανισμό του νομικού προσώπου, περιέρχεται στο Δημόσιο .

4. ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

A. ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΕΝΝΟΙΑ : Ένωση είκοσι τουλάχιστον προσώπων που επιδιώκει σκοπό μη κερδοσκοπικό, δηλαδή καλλιτεχνικό, πνευματικό, φιλανθρωπικό ή οικονομικό.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ :

α. Συστατική πράξη : αποτελεί η συμφωνία είκοσι τουλάχιστον προσώπων για την ίδρυση του σωματείου, για την οποία απαιτείται έγγραφη κατάρτιση και υπογραφή των ιδρυτικών μελών .

β. Καταστατικό, αποτελεί το έγγραφο που καθορίζει τόσο τα στοιχεία εξατομίκευσης, δηλαδή την έδρα, το σκοπό και την επωνυμία του σωματείου, όσο και τους όρους λειτουργίας και οργάνωσης του σωματείου .

γ. Απαιτείται αίτηση των ιδρυτικών μελών ή των προσωρινών μελών της διοίκησης στο Μονομελές Πρωτοδικείο της περιφέρειας στην οποία το σωματείο θα έχει την έδρα του. Στην αίτηση επισυνάπτονται η ιδρυτική πράξη, έγγραφο με τα ονόματα των μελών της διοίκησης και το καταστατικό με τις υπογραφές των μελών και με χρονολογία.

δ. Η σύσταση συντελείται με δικαστική απόφαση, όπου το δικαστήριο ασκεί έλεγχο νομιμότητας, ότι τηρήθηκαν οι όροι που απαιτεί ο νόμος για τη σύσταση του σωματείου, καθώς και ότι ο σκοπός του δεν είναι ανήθικος ή παράνομος.

Η δικαστική απόφαση διατάζει τη δημοσίευση στο τύπο, περίληψης του Καταστατικού καθώς και την εγγραφή του σωματείου στο βιβλίο των σωματείων. Από την εγγραφή στο βιβλίο των σωματείων της περίληψης του καταστατικού, το σωματείο αποκτά νομική προσωπικότητα.

ΟΡΓΑΝΑ –ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

- α. Διοίκηση του σωματείου : Μονομελές ή πολυμελές όργανο (διοικητικό συμβούλιο), που αποτελεί το εκτελεστικό όργανο του σωματείου, δηλαδή διεκπεραιώνει τις υποθέσεις του σωματείου και το εκπροσωπεί έναντι τρίτων δικαστικά και εξώδικα.
- β. Η Συνέλευση των μελών του σωματείου : Αποτελεί το ανώτατο όργανο που είναι αρμόδιο για κάθε υπόθεση που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου, εφόσον το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, όπως ενδεικτικά η εκλογή προσώπων διοίκησης, η απόφαση εισόδου ή αποβολής μελών του σωματείου, η τροποποίηση του καταστατικού ή η διάλυση του σωματείου. Η συνέλευση των μελών του σωματείου έχει την εποπτεία και τον έλεγχο των οργάνων της διοίκησης και μπορεί να τα παύει οποτεδήποτε.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

- α. Ίση μεταχείριση των μελών των σωματείου ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις,
- β. Η ιδιότητα του μέλους, αν δεν υπάρχει διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό, δεν επιδέχεται αντιπροσώπευση, δεν μεταβιβάζεται και δεν κληρονομείται.

ΠΑΥΣΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕΛΟΥΣ

Η παύση της ιδιότητας μέλους του σωματείου , επέρχεται με τους εξής τρόπους:

- α. Αποχώρηση του μέλους,
- β. Αποβολή του μέλους, όταν υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο καταστατικό ή όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος, όπως πχ. σοβαρή παράβαση των υποχρεώσεων του μέλους, και λάβει σχετική απόφαση η συνέλευση των μελών του σωματείου,
- γ. Θάνατος του μέλους ,
- δ. Διάλυση του σωματείου ,
- ε. Αυτοδικαίως, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι που προβλέπονται στο Καταστατικό.

ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Η διάλυση του σωματείου επέρχεται με τους εξής τρόπους :

- A. Αυτοδικαίως,
  - α. Όταν υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο καταστατικό, π.χ. όταν περάσει ο χρόνος για τον οποίο συστάθηκε το σωματείο και
  - β. Όταν τα μέλη του σωματείου μείνουν λιγότερα από δέκα.
- B. Με απόφαση της συνέλευσης των μελών, που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία.
- Γ. Με τελεσίδικη δικαστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας του σωματείου, με αίτηση της διοίκησης του σωματείου, ή του 1/5 των μελών του σωματείου ή της εποπτεύουσας αρχής, όταν συντρέξουν οι περιπτώσεις που προβλέπει ο Αστικός Κώδικας, όπως εκπλήρωση του σκοπού του σωματείου ή επιδίωξη διαφορετικού σκοπού από τον προβλεπόμενο στο Καταστατικό ή η εγκατάλειψη του σκοπού του σωματείου.

B. ΙΔΡΥΜΑ

ΕΝΝΟΙΑ: Σύνολο περιουσίας που έχει οριστεί για την εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού και έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα.

ΙΔΡΥΣΗ. Η διαδικασία ίδρυσης του ιδρύματος περιλαμβάνει τις εξής προϋποθέσεις :

- α. Ιδρυτική πράξη, δηλαδή δικαιοπραξία εν ζωή, που πρέπει να περιληφθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου ή διάταξη τελευταίας βούλησης, δηλαδή διαθήκη, όπου καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος και η περιουσία που αφιερώνεται,
- β. Οργανισμός του ιδρύματος, με τον οποίο καθορίζεται η επωνυμία, η έδρα και οι όροι διοίκησης και λειτουργίας του ιδρύματος. Ο οργανισμός, είτε περιέχεται στην ιδρυτική πράξη είτε ορίζεται με το Προεδρικό Διάταγμα που εγκρίνει το ίδρυμα.
- γ. Έκδοση προεδρικού διατάγματος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με το οποίο εγκρίνεται η σύσταση του ιδρύματος, μετά από έλεγχο νομιμότητας και σκοπιμότητας που διενεργείται από την αρμόδια αρχή, που αν το ίδρυμα έχει κοινωφελή σκοπό, είναι το Υπουργείο Οικονομικών.
- δ. Το ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα, από τη δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος, που εγκρίνει την ίδρυσή του, στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ).

ΟΡΓΑΝΩΣΗ –ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Εφαρμόζονται οι διατάξεις που περιέχονται στον Οργανισμό και οι γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τα νομικά πρόσωπα.

ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

- α. Αυτοδίκαια, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στην ιδρυτική πράξη ή τον οργανισμό του ιδρύματος,
- β. Διάλυση του ιδρύματος με Προεδρικό Διάταγμα, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον Αστικό Κώδικα, όπως εκπλήρωση του σκοπού του ή όταν το ίδρυμα παρέκκλινε από το σκοπό του ή η λειτουργία του έγινε παράνομη.

Γ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΑΝΩΝ

Ένωση πέντε τουλάχιστον προσώπων με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων με εράνους, γιορτές, κ.λ.π. για εξυπηρέτηση δημόσιου ή κοινωφελούς σκοπού.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΑΝΩΝ

- α. Έγγραφη συμφωνία πέντε τουλάχιστον προσώπων για τη σύσταση της Επιτροπής.
- β. Προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και προκαλείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κατόπιν ελέγχου της νομιμότητας και της σκοπιμότητας. Στο Π.Δ. περιέχεται ο οργανισμός της επιτροπής εράνων, ορίζονται τα μέλη της, καθορίζεται η έδρα, το έργο της επιτροπής καθώς και το χρονικό διάστημα για την περάτωση του έργου της.
- γ. Η επιτροπή εράνων αποκτά νομική προσωπικότητα, από τη δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος, που εγκρίνει την σύστασή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΑΝΩΝ

- α. Αυτοδικαίως, όταν περάσει ο χρόνος που τάχθηκε για να περατώσει το έργο της ή όταν περατωθεί το έργο.
- β. Με Π.Δ. στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον Αστικό Κώδικα, π.χ. όταν η εκτέλεση του έργου της έγινε ανέφικτη, ή αν ο σκοπός της έγινε παράνομος ή ανήθικος.

Δ' ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ

Αστική εταιρία είναι η σύμβαση μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, με την οποία αναλαμβάνουν αμοιβαία την υποχρέωση να επιδιώξουν με κοινές εισφορές κοινό σκοπό, και ιδίως οικονομικό (ΑΚ 741).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

- α. Η αστική εταιρία συστήνεται με σύμβαση, που δεν απαιτείται να είναι έγγραφη, δηλαδή μπορεί να καταρτιστεί σιωπηρά .
- β. Οι συμβαλλόμενοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να επιδιώξουν κοινό σκοπό, ιδίως δε οικονομικό, οπότε στην περίπτωση αυτή η αστική εταιρία μπορεί να αποκτήσει νομική προσωπικότητα. Όμως ο σκοπός της δεν μπορεί να είναι εμπορικός, διότι τότε θα είναι εμπορική εταιρία.
- γ. Η αστική εταιρία δεν απαιτείται να έχει περιουσία ή να επιδιώκει κερδοσκοπικό σκοπό.

ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Η αστική εταιρία μπορεί να αποκτήσει νομική προσωπικότητα εφόσον επιδιώκει οικονομικό σκοπό και τηρηθούν οι όροι δημοσιότητας που προβλέπονται για τις ομόρρυθμες εταιρίες, δηλαδή :

- α. Κατάρτιση έγγραφης σύμβασης, δηλαδή καταστατικό, με το οποίο ορίζονται τα στοιχεία εξατομίκευσης της εταιρίας και καθορίζονται οι όροι οργάνωσης και λειτουργίας της και των βασικών της οργάνων ,
- β. Κατάθεση του καταστατικού ενώπιον της Υπηρεσίας Μίας Στάσης,
- γ. Αίτηση καταχώρισης της εταιρίας στην Υπηρεσία Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ).
- δ. Η νομική προσωπικότητα της αστικής εταιρίας αποκτάται από την καταχώρισή της στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο.

Ε' ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Η βασική κατηγοριοποίηση των εταιρικών τύπων, για την οποία ισχύει η αρχή του κλειστού αριθμού, δηλαδή δεν μπορεί να δημιουργήσει η ιδιωτική βούληση άλλους από όσους ορίζονται στον νόμο, είναι σε προσωπικές και κεφαλαιουχικές εταιρίες.

Οι προσωπικές εταιρίες προσιδιάζουν στην κατηγορία της Αστικής Εταιρίας του ΑΚ, που αποτελεί ένωση με μικρό αριθμό μελών που επιδιώκουν κοινό σκοπό, ιδίως κερδοσκοπικό, και όπου ασκεί επιρροή το πρόσωπο των εταίρων για την οργάνωση και λειτουργία τους.

Οι κεφαλαιουχικές εταιρίες έχουν σωματειακή δομή, υπό την έννοια ότι αποτελούν πολυμελή ένωση προσώπων ανοικτού τύπου, ωστόσο διαφέρουν από το σωματείο, διότι ο σκοπός τους σε αντίθεση με το σωματείο, είναι κερδοσκοπικός και η θέση των μελών τους είναι διαφορετική από τη θέση των μελών του σωματείου.

Το σωματείο και ο συνεταιρισμός έχουν σωματειακή δομή, ωστόσο δεν αποτελούν κεφαλαιουχικές εταιρίες.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ :

Η αστική εταιρία, η ομόρρυθμη εταιρία, η ετερόρρυθμη εταιρία, η αφανής εταιρία και ο Ευρωπαϊκός όμιλος οικονομικού σκοπού(ΕΟΟΣ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ:

Η ανώνυμη εταιρία, η εταιρία περιορισμένης ευθύνης, η ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρία και η ευρωπαϊκή εταιρία. Η συμπλοιοκτησία αποτελεί ειδική μορφή του ναυτικού δικαίου.

ΣΤ' ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Το ζήτημα της νομικής προσωπικότητας των ενώσεων προσώπων, σημαίνει ότι δεν έχουν όλες νομική προσωπικότητα, ώστε να αποτελούν αυτοτελή υποκείμενα δικαίου, με ανεξάρτητη ικανότητα δικαιοπραξίας και αδικοπραξίας και αυτοτέλεια του νομικού προσώπου έναντι των μελών τους. Η έλλειψη της νομικής προσωπικότητας συνεπάγεται τη δέσμευση και προσωπική ευθύνη των μελών της ένωσης και όχι του ίδιου του νομικού προσώπου, από τις συναλλαγές και δικαιοπραξίες που ενεργεί ο εκπρόσωπος της ένωσης.

ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΜΕ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ:

Νομική προσωπικότητα έχουν από τις προσωπικές εταιρίες, η ομόρρυθμη εταιρία, η ετερόρρυθμη εταιρία και ο ευρωπαϊκός όμιλος οικονομικού σκοπού, επίσης όλες οι

κεφαλαιουχικές εταιρίες, δηλαδή οι ανώνυμες εταιρίες, οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, η ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρία, η ευρωπαϊκή εταιρία, το σωματείο και ο συνεταιρισμός.

Η αστική εταιρία μπορεί να αποκτήσει νομική προσωπικότητα, εφόσον τηρηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας για την ομόρρυθμη εταιρία και επιδιώκει οικονομικό σκοπό (βλ. ανωτέρω).

ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΧΩΡΙΣ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ:

Νομική προσωπικότητα δεν έχουν η αστική εταιρία, η αφανής εταιρία, το μη αναγνωρισμένο σωματείο και η συμπλοιοκτησία.

III. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΝΝΟΜΗΣ ΣΧΕΣΗΣ- ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Έννομη σχέση, αποτελεί η κοινωνική- βιοτική σχέση που δημιουργείται μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, η οποία ρυθμίζεται από το δίκαιο και έχει έννομες συνέπειες π.χ. σχέση μεταξύ πωλητή και αγοραστή, εργοδότη και μισθωτού, κ.λ.π.

Δικαίωμα, είναι η εξουσία που παρέχεται από το δίκαιο στα πρόσωπα, για την επιδίωξη και ικανοποίηση των βιοτικών τους συμφερόντων, που προστατεύονται από το νόμο.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

A. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ- ΜΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ

A.1 ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ: το αντικείμενό τους αφορά την ικανοποίηση συμφερόντων περιουσιακής και οικονομικής φύσεως και διακρίνονται σε ενοχικά, εμπράγματα και κληρονομικά.

➤ Ενοχικά δικαιώματα. Χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι η εξουσία του δικαιούχου του δικαιώματος, που καλείται δανειστής, να απαιτήσει από άλλον, που καλείται οφειλέτης, μία παροχή. Τα ενοχικά δικαιώματα πηγάζουν συνήθως από συμβάσεις, π.χ. στη σύμβαση πώλησης ο πωλητής έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον αγοραστή το τίμημα για το πράγμα- κινητό ή ακίνητο - που του πούλησε.

➤ Εμπράγματα δικαιώματα. Τα εμπράγματα δικαιώματα παρέχουν στο δικαιούχο εξουσία άμεση και έναντι όλων των προσώπων πάνω στο πράγμα, π.χ. στο εμπράγματο

δικαίωμα της κυριότητας, ο κύριος του πράγματος έχει άμεση εξουσία πάνω στο πράγμα και εναντίον όλων, οπότε σε περίπτωση προσβολής της κυριότητας του από οποιονδήποτε, με αφαίρεση του πράγματος ή διατάραξη, μπορεί να στραφεί εναντίον του.

- Κληρονομικά δικαιώματα . Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα δικαιώματα που έχει ένα πρόσωπο, σε περίπτωση θανάτου ενός άλλου προσώπου, στην περιουσία του θανόντος .

A.2 ΜΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ . Μη περιουσιακά ή προσωπικά είναι τα δικαιώματα που αφορούν την ικανοποίηση ηθικού- προσωπικού συμφέροντος, για παράδειγμα το δικαίωμα στην προσωπικότητα, ή τα οικογενειακά δικαιώματα.

B. ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ-ΔΙΑΠΛΑΣΤΙΚΑ

B.1 Εξουσιαστικά δικαιώματα. Τα δικαιώματα αυτά παρέχουν στο δικαιούχο είτε την αποκλειστική εξουσία πάνω σε ένα πράγμα, είτε την εξουσία να επεμβαίνει στη σφαίρα άλλου προσώπου. Βασική διάκριση των εξουσιαστικών δικαιωμάτων είναι σε απόλυτα και σχετικά δικαιώματα :

Απόλυτα δικαιώματα : Τα δικαιώματα αυτά παρέχουν στο δικαιούχο αποκλειστική και άμεση εξουσία πάνω στο αντικείμενο του δικαιώματος, έναντι οποιουδήποτε άλλου προσώπου που το προσβάλλει, π.χ. δικαίωμα κυριότητας, δικαίωμα στην προσωπικότητα.

Σχετικά δικαιώματα : Χαρακτηριστικό γνώρισμα των δικαιωμάτων αυτών, είναι η εξουσία του φορέα του δικαιώματος να υποχρεώνει συγκεκριμένο πρόσωπο να τηρήσει ορισμένη συμπεριφορά, πράξη ή παράλειψη, και δεν συνεπάγονται εξουσία του δικαιούχου έναντι όλων. Έτσι, π.χ. στη σύμβαση πώλησης αυτοκινήτου από Α σε Β, το δικαίωμα του πωλητή Α να ζητήσει το τίμημα της πώλησης, στρέφεται μόνο έναντι του αγοραστή Β, επομένως είναι σχετικό.

B.2 Διαπλαστικά δικαιώματα: Στα διαπλαστικά δικαιώματα ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα να επιφέρει μονομερώς και άμεσα μεταβολές που μπορεί να συνίστανται στην κτήση, μεταβολή ή κατάργηση ενός δικαιώματος, μιας έννομης σχέσης ή κατάστασης. Στα διαπλαστικά δικαιώματα, η άσκηση του δικαιώματος γίνεται είτε με

δήλωση βούλησης, π.χ. καταγγελία σύμβασης εργασίας, όχληση , είτε με άσκηση αγωγής, όπως άσκηση διαπλαστικής αγωγής για λύση του γάμου.

ΚΤΗΣΗ-ΑΛΛΟΙΩΣΗ-ΑΠΩΛΕΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

ΚΤΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ : Η κτήση του δικαιώματος αφορά τη σχέση του δικαιώματος με το υποκείμενο του δικαιώματος (δικαιούχο), που αποτελεί το φορέα του. Βασική διάκριση της κτήσης δικαιώματος είναι σε πρωτότυπη και παράγωγη.

α. Πρωτότυπη κτήση δικαιώματος, όπου η κτήση του δικαιώματος δεν εξαρτάται από το δικαίωμα άλλου προσώπου, π.χ. χρησικτησία, κατάληψη αδέσποτου .

β. Παράγωγη κτήση δικαιώματος , όπου η κτήση του δικαιώματος απορρέει και βασίζεται στην κτήση που είχε ο προηγούμενος δικαιούχος, π.χ. μεταβίβαση κυριότητας πράγματος από τον Α στον Β.

ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Η αλλοίωση του δικαιώματος μπορεί να αφορά είτε την μεταβολή στο πρόσωπο του δικαιούχου ή του υπόχρεου, είτε την μεταβολή στο περιεχόμενο του δικαιώματος.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Η απώλεια του δικαιώματος, δηλαδή η αποσύνδεση μεταξύ δικαιώματος και φορέα, μπορεί να γίνεται είτε με διάθεση του δικαιώματος, δηλαδή με τη θέληση του δικαιούχου, π.χ. μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου, είτε χωρίς τη θέληση του δικαιούχου, π.χ. με θάνατο του δικαιούχου.

ΑΣΚΗΣΗ - ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ : η άσκηση του δικαιώματος περιλαμβάνει κάθε είδους χρησιμοποίηση της εξουσίας του δικαιούχου σε αυτό, δηλαδή :

α. Ο δικαιούχος μπορεί να απολαμβάνει τις ωφέλειες που απορρέουν από το δικαίωμα, π.χ. στο δικαίωμα κυριότητας ενός ακινήτου, οι ωφέλειες περιλαμβάνουν την εκμίσθωση του ακινήτου ή την ιδιοκατοίκηση.

β. Ο δικαιούχος μπορεί να προβαίνει σε διάθεση του δικαιώματος, π.χ. μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου .

γ. Προστασία του δικαιώματος: ο δικαιούχος μπορεί να διενεργεί τις προβλεπόμενες στο νόμο πράξεις σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος.

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ- ΑΚ 281

Βασική διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ , που ορίζει ότι, η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Οι έννοιες που αναφέρονται στη διάταξη αυτή αποτελούν αόριστες νομικές έννοιες, που η εξειδίκευσή τους επαφίεται στο δικαστή , με βάση τα συγκεκριμένα περιστατικά της ένδικης περίπτωσης. Ειδικότερα:

- α. Η καλή πίστη αναφέρεται στην ευθύτητα και εντιμότητα που απαιτούνται στις συναλλαγές .
- β. Τα χρηστά ήθη, είναι οι αντιλήψεις για την κοινωνική ηθική που έχει διαμορφώσει ο μέσος κοινωνικός άνθρωπος.
- γ. Ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος προκύπτει από τα γενικότερα οικονομικά συμφέροντα, που επιδιώκονται με το συγκεκριμένο δικαίωμα.
- δ. Ο κοινωνικός σκοπός του δικαιώματος, συνδέεται με την κοινωνική λειτουργία του δικαιώματος στην έννομη τάξη .

Σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων που επιβάλλονται από τα ανωτέρω κριτήρια, διακρίνουμε τις εξής έννομες συνέπειες :

- α. Αν η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος γίνεται με δικαιοπραξία, η δικαιοπραξία είναι άκυρη, π.χ. καταχρηστική καταγγελία σύμβασης εργασίας.
  - β. Αν η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος γίνεται με υλικές ενέργειες, αυτός που βλάπτεται μπορεί να ζητήσει την παύση της άσκησης αυτού του δικαιώματος και την παράλειψή της στο μέλλον.
- Εφόσον συντρέχουν και οι προϋποθέσεις της αδικοπραξίας κατά την ΑΚ 914 , δεν αποκλείεται η αξίωση αποζημίωσης.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Α. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΝΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ- ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Γενικά . Η ένδικη προστασία αποβλέπει στην παροχή έννομης προστασίας σε περίπτωση προσβολής δικαιωμάτων, δια της δικαστικής οδού, δηλαδή μέσω των δικαστηρίων, που είναι είτε πολιτικά δικαστήρια, τα οποία αποσκοπούν στην επίλυση των ιδιωτικών διαφορών, είτε ποινικά , που επιδιώκουν τη δίωξη και τιμωρία των παραβατών σύμφωνα με τις διατάξεις και τη

διαδικασία που προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι, είτε διοικητικά, όπου επιλύονται οι διοικητικές διαφορές .

Η αυτοδύναμη προστασία αφορά την διενέργεια από τον ίδιο το δικαιούχο, των πράξεων που αποσκοπούν στην προστασία του δικαιώματος, και παρέχεται στις ειδικά προβλεπόμενες περιπτώσεις του Αστικού Κώδικα : ΑΥΤΟΔΙΚΙΑΣ, ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ.

B. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΥΤΟΔΙΚΙΑΣ, ΑΜΥΝΑΣ, ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

B.1 ΑΥΤΟΔΙΚΙΑ: Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα -άρθρο 282 ΑΚ - αυτοδικία είναι η ικανοποίηση της αξίωσης από το δικαιούχο αυτοδύναμα και χωρίς τη βοήθεια της αρχής. Προϋποθέσεις :

- B.1.1 Αξίωση ιδιωτικού δικαίου, για την οποία μπορεί να ασκηθεί αγωγή π.χ. αξίωση λόγω προσβολής της προσωπικότητας,
- B.1.2 Η βοήθεια της αρχής δεν είναι εκ των πραγμάτων εφικτή ,
- B.1.3 Η αναβολή να δημιουργεί κατ' αντικειμενική κρίση τον κίνδυνο να ματαιωθεί ή να καταστεί σημαντικά δυσχερής η πραγμάτωση της αξίωσης από το δικαιούχο ,
- B.1.4 Η αυτοδικία είναι επιτρεπτή από το νόμο, όταν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, εφόσον όμως ο δικαιούχος χρησιμοποιεί τα μέσα που είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση της αξίωσής του, αλλιώς υπέχει υποχρέωση αποζημίωσης .

B.2 ΑΜΥΝΑ: Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα -άρθρο 284 ΑΚ- δεν αποτελεί παράνομη πράξη, η υπεράσπιση που επιβάλλεται σε κάποιον για να αποτρέψει παρούσα και άδικη επίθεση εναντίον του ίδιου ή τρίτου. Προϋποθέσεις :

- B.2.1 Ενέργεια που προσβάλλει τη σωματική ακεραιότητα ή τα έννομα αγαθά φυσικού ή νομικού προσώπου,
- B.2.2 Η ενέργεια αυτή να είναι άδικη και να διαρκεί κατά την ενέργεια της υπεράσπισης,
- B.2.3 Η ενέργεια του προσώπου που αμύνεται κατά του επιτιθέμενου να συνιστά πράξη υπεράσπισης,
- B.2.4 Η υπεράσπιση να είναι η αναγκαία και επιβαλλόμενη, κατ' αντικειμενική κρίση.

Στην περίπτωση που δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις ή υπάρχει υπέρβαση των ορίων της άμυνας, η πράξη του αμυνόμενου είναι παράνομη και δημιουργεί υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης σε βάρος του αμυνόμενου.

B.3 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ : Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα -άρθρο 285 ΑΚ- δεν αποτελεί παράνομη πράξη, η καταστροφή ξένου πράγματος για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος που απειλεί δυσανάλογα μεγαλύτερη ζημιά αυτού που επιχειρεί την καταστροφή ή άλλου.

Προϋποθέσεις :

B.3.1 Κίνδυνος που είναι επικείμενος, δηλαδή αναμένεται σύντομα να προκαλέσει ζημία σε αγαθό και μπορεί να προέρχεται είτε από φυσική αιτία είτε από ανθρώπινη ενέργεια ,

B.3.2 Η καταστροφή ή βλάβη ξένου πράγματος να είναι αναγκαία για την αποτροπή του επικείμενου κινδύνου,

B.3.3 Η ζημία που αναμένεται να επέλθει να είναι δυσανάλογα μεγαλύτερη από τη ζημία που προκλήθηκε με την καταστροφή του ξένου πράγματος.

Το δικαστήριο μπορεί, υπό τις περιστάσεις, να επιδικάσει εύλογη αποζημίωση του ζημιωθέντα από εκείνον που προκάλεσε τη ζημία.

Σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της κατάστασης ανάγκης, η καταστροφή ή βλάβη του ξένου πράγματος είναι παράνομη και δημιουργείται υποχρέωση αποζημίωσης εκείνου που προκάλεσε τη ζημία προς τον ζημιωθέντα.

IV. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ - ΕΝΝΟΙΑ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Πράξεις δικαίου που ενδιαφέρουν το δίκαιο, είναι όσες επιφέρουν ορισμένη μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο, με τη βούληση του ανθρώπου .

Κατηγορίες πράξεων που ενδιαφέρουν το δίκαιο

- **Δίκαιες πράξεις:** επιτρέπονται από το δίκαιο και παράγουν έννομα αποτελέσματα.
- **Άδικες πράξεις:** δεν επιτρέπονται από το δίκαιο και κατά συνέπεια, η τέλεσή τους συνεπάγεται κυρώσεις για το δράστη.

ΔΙΚΑΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

- **ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ :** Δήλωση βουλήσεως που κατευθύνεται στην παραγωγή ηθελημένου έννομου αποτελέσματος, με τη θέληση εκείνου που κατήρτισε τη δικαιοπραξία. Για την επέλευση του έννομου αποτελέσματος, η δικαιοπραξία μπορεί να συνοδεύεται ενδεχομένως και από άλλα νομικά γεγονότα που είναι αναγκαία με βάση το νόμο .

- **ΟΙΟΝΕΙ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ** : Δίκαιη πράξη, που δεν αποτελεί δικαιοπραξία, και που οι έννομες συνέπειες επέρχονται απευθείας από το νόμο, ώστε δεν απαιτείται η θέληση του προσώπου ή των προσώπων που τις πραγματοποίησαν.
- **ΥΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ** : Νομικά σημαντική πράξη, που αν και δεν περιέχει καμία δήλωση βουλήσεως, συνδέεται με βάση το νόμο με ορισμένο αποτέλεσμα.

ΕΝΝΟΙΑ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

ΕΝΝΟΙΑ : Πραγματικό που περιέχει μία τουλάχιστον δήλωση βουλήσεως και αποτελεί το αναγνωριζόμενο από το δίκαιο λόγο επέλευσης των αποτελεσμάτων. Η δήλωση βουλήσεως μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή, επίσης απευθυντέα, δηλαδή για την επέλευση του αποτελέσματος να απαιτείται εκ του νόμου να απευθύνεται σε άλλο πρόσωπο, π.χ. καταγγελία σύμβασης εργασίας, ή μη απευθυντέα, π.χ. διαθήκη.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

A. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΧΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΧΘΕΙΣ

- α. Χαριστική είναι η δικαιοπραξία, όπου για την παροχή από τον ένα συμβαλλόμενο στον άλλο δεν απαιτείται αντάλλαγμα, π.χ. δωρεά.
- β. Επαχθής είναι η δικαιοπραξία, όπου η παροχή από τον ένα συμβαλλόμενο προς τον άλλο γίνεται με αντάλλαγμα, π.χ. στην σύμβαση της πώλησης, ο πωλητής ενός πράγματος υποχρεούται να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος και να το παραδώσει στον αγοραστή, ενώ ο αγοραστής οφείλει να καταβάλλει το τίμημα που συμφωνήθηκε.

B. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

- α. Δικαιοπραξία εν ζωή, είναι κάθε δικαιοπραξία που τα αποτελέσματά της επέρχονται κατά τη διάρκεια της ζωής του προσώπου που τις κατάρτισε, π.χ. πώληση, σύμβαση εργασίας, μίσθωση πράγματος.
- β. Δικαιοπραξία αιτία θανάτου, αποτελεί κάθε δικαιοπραξία που τα αποτελέσματά της λαμβάνουν χώρα μετά το θάνατο του προσώπου που τις κατάρτισε, π.χ. διαθήκη.

Γ. ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΥΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΤΥΠΕΣ

α. Τυπική δικαιοπραξία : προϋπόθεση εγκυρότητας της τυπικής δικαιοπραξίας, με βάση το νόμο, είναι η τήρηση ορισμένου τύπου, π.χ. έγγραφο , που μπορεί να είναι είτε ιδιωτικό έγγραφο όπως καταστατικό σωματείου, είτε να απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο, όπως στη σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας ακινήτου. Στην περίπτωση αυτή, που η τήρηση του τύπου επιβάλλεται από το νόμο, πρόκειται για συστατικό τύπο, η μη τήρηση του οποίου επιφέρει την ακυρότητα της δικαιοπραξίας.

β. Άτυπη δικαιοπραξία – αποδεικτικός τύπος : για την εγκυρότητα της δικαιοπραξίας δεν απαιτείται η τήρηση ορισμένου τύπου, π.χ. σύμβαση μίσθωσης πράγματος, σύμβαση εργασίας, που συνάπτονται άτυπα. Αν μια δικαιοπραξία περιβληθεί τύπο, που δεν απαιτείται ως προϋπόθεση της εγκυρότητας της, ο τύπος αυτός είναι αποδεικτικός. Ο αποδεικτικός τύπος αποσκοπεί στη διευκόλυνση της απόδειξης της κατάρτισης μιας δικαιοπραξίας και των όρων της, ωστόσο απαιτείται, όπως και στον συστατικό τύπο, ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη, π.χ. η κατάρτιση μίσθωσης πράγματος όπως διαμερίσματος με έγγραφο, δηλαδή μισθωτήριο, έχει αποδεικτικό χαρακτήρα, διότι δεν επιβάλλεται η τήρηση συστατικού τύπου στο νόμο.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΗ : ΙΣΧΥΕΙ Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ – ΑΚ 158-ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ

ΕΙΔΗ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ:

αα. Ιδιωτικό έγγραφο : για το κύρος του εγγράφου είναι απαραίτητη η ιδιόχειρη υπογραφή του προσώπου που το έχει εκδώσει.

ββ. Συμβολαιογραφικό έγγραφο: απαιτείται σύνταξη του εγγράφου από συμβολαιογράφο και υπογραφή των μερών ενώπιον του, π.χ. μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου και γενικά συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων σε ακίνητο, επίσης η ιδρυτική πράξη ιδρύματος εν ζωή.

γγ. Δήλωση ενώπιον δημόσιας αρχής: η δήλωση βούλησης απαιτείται να γίνει ενώπιον ορισμένης δημόσιας αρχής, η οποία συντάσσει σχετικά με τη δήλωση αυτή έγγραφο που αποκαλείται έκθεση, π.χ. η αποδοχή ή αποποίηση κληρονομίας γίνεται ενώπιον της γραμματείας του δικαστηρίου της κληρονομίας.

Δ. ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ- ΣΥΜΒΑΣΗ

Με βάση τον αριθμό των προσώπων που προβαίνουν στη δήλωση βουλήσεως, διακρίνουμε τη μονομερή δικαιοπραξία, που περιλαμβάνει τη δήλωση βουλήσεως ενός μόνο προσώπου (π.χ. καταγγελία, διαθήκη), και τη σύμβαση. Οι μονομερείς δικαιοπραξίες που είναι μη απευθυντές, δηλαδή περιέχουν δήλωση βούλησης που δεν απευθύνεται σε ορισμένο πρόσωπο, αποκτούν ενέργεια από τη στιγμή που εξωτερικεύονται π.χ. διαθήκη. Οι μονομερείς δικαιοπραξίες που περιέχουν δήλωση βούλησης που απευθύνεται σε ορισμένο πρόσωπο δηλαδή είναι απευθυντές, προκειμένου να παράγουν έννομο αποτέλεσμα, πρέπει η δήλωση της βούλησης να περιέλθει στο πρόσωπο προς το οποίο απευθύνονται, ανεξάρτητα αν το πρόσωπο αυτό έλαβε γνώση του περιεχομένου της.

Ε'. ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Σύμβαση είναι η δικαιοπραξία που περιέχει τη δήλωση βούλησης δύο ή περισσότερων προσώπων, που συμπίπτουν ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ενώ μπορεί να ενεργούν με διαφορετικό συμφέρον, που συμβαίνει συνήθως στις συμβάσεις, π.χ. στη σύμβαση της μίσθωσης ακινήτου, διακρίνουμε τη δήλωση βούλησης του εκμισθωτή που ενεργεί με συμφέρον να εκμισθώσει το ακίνητο, ενώ η δήλωση βούλησης του μισθωτή αφορά την επιθυμία του να μισθώσει το ακίνητο και να το χρησιμοποιήσει. Ωστόσο οι δηλώσεις αυτές βουλήσεως- του εκμισθωτή και του μισθωτή-, συμπίπτουν ως προς το αποτέλεσμα, της μίσθωσης του ακινήτου.

ΣΤ'. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

α. Αμφοτεροβαρής σύμβαση, όταν δημιουργούνται δικαιώματα και υποχρεώσεις εκατέρωθεν, δηλαδή και στους δύο συμβαλλόμενους, π.χ. στη σύμβαση της πώλησης όπου ο πωλητής έχει υποχρέωση να παραδώσει το αντικείμενο της πώλησης, ενώ ο αγοραστής υποχρεούται να καταβάλλει το τίμημα.

β. Ετεροβαρής σύμβαση, όταν με τη σύμβαση δημιουργείται στον ένα συμβαλλόμενο δικαίωμα και στον άλλο υποχρέωση, και όχι αντίστροφα, π.χ. στη σύμβαση δωρεάς, όπου ο δωρητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραδώσει το πράγμα στο δωρεοδόχο.

Z. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στάδιο διαπραγματεύσεων : Κατά το στάδιο αυτό λαμβάνουν χώρα συζητήσεις με σκοπό την κατάρτιση μιας σύμβασης, με αποτέλεσμα είτε την κατάρτιση προσυμφώνου είτε την κατάρτιση της οριστικής σύμβασης. Λόγω της σχέσης εμπιστοσύνης που δημιουργείται κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ των μερών, οφείλουν αμοιβαία να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη.

Ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις: όποιος κατά τις διαπραγματεύσεις προξενήσει υπαίτια στον άλλο ζημία, είναι υποχρεωμένος να την αποκαταστήσει.

ΠΡΟΣΥΜΦΩΝΟ

ΕΝΝΟΙΑ : σύμβαση με την οποία τα μέρη αναλαμβάνουν αμοιβαία την υποχρέωση να συνάψουν ορισμένη άλλη σύμβαση, που είναι η οριστική.

ΤΥΠΟΣ : το προσύμφωνο υπάγεται στο τύπο που ορίζει ο νόμος για τη σύμβαση που πρέπει να συναφθεί, π.χ. επί προσυμφώνου μεταβίβασης ακινήτου απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο, επειδή για την κατάρτιση της οριστικής σύμβασης μεταβίβασης του ακινήτου απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο.

V. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΓΚΥΡΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- α. Ικανότητα για δικαιοπραξία.
- β. Βούληση εκείνου που καταρτίζει τη δικαιοπραξία, η οποία δεν διαμορφώθηκε με ελαττωματικό τρόπο, δηλαδή δεν είναι αποτέλεσμα πλάνης, απάτης ή απειλής.
- γ. Συμφωνία βούλησης και δήλωσης, δηλαδή να ταυτίζεται η βούληση με τη δήλωση εκείνου που καταρτίζει τη δικαιοπραξία.
- δ. Δήλωση της βούλησης, που πρέπει να περιβληθεί τον τύπο που επιβάλλεται από το νόμο.
- ε. Το περιεχόμενο της δικαιοπραξίας να μην αντίκειται στο νόμο και τα χρηστά ήθη.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ

Α΄ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ – ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ:

Η ικανότητα δικαίου είναι η ικανότητα να είναι κάποιος υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Η ικανότητα για δικαιοπραξία αφορά την ικανότητα ενός προσώπου να καταρτίζει αυτοπροσώπως δικαιοπραξίες, την ικανότητα αυτή έχουν σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα μόνο τα πρόσωπα που έχουν πνευματική ωριμότητα και υγεία.

ΘΕΣΜΟΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης ρυθμίζεται με τα άρθρα 1666-1668 ΑΚ, ανήκει στο οικογενειακό δίκαιο και καθιερώθηκε με το Ν. 2447/1996. Η σημασία του θεσμού αυτού συνίσταται στο ότι η υποβολή ενός ενήλικου προσώπου σε κάποια μορφή δικαστικής συμπαράστασης επηρεάζει την ικανότητα για δικαιοπραξία.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ- ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

α. Πρόσωπα που υποβάλλονται σε δικαστική συμπαράσταση είναι :

αα. Τα πρόσωπα που εξαιτίας της σωματικής τους αναπηρίας ή λόγω της ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής, αδυνατούν ολικά ή μερικά να επιμελούνται τις υποθέσεις τους.

ββ. Τα πρόσωπα, που λόγω ασωτίας, δηλαδή δαπανούν άσκοπα και υπέρμετρα την περιουσία τους, ή λόγω τοξικομανίας ή αλκοολισμού, εκθέτουν σε κίνδυνο στέρησης τον εαυτό τους, τη σύζυγο, τα τέκνα ή τους γονείς τους.

β. Διαδικασία : Απαιτείται δικαστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου του τόπου της συνήθους διαμονής του προσώπου που ζητείται να τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση , ύστερα από αίτηση του ίδιου, ή του συζύγου ή των γονέων ή των τέκνων ή του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Το δικαστήριο, για την έκδοση της απόφασης, συνεκτιμά σχετική έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας και λαμβάνει υπόψη τη γνώμη του προσώπου που αφορά η αίτηση ύστερα από προσωπική επικοινωνία με αυτό.

γ. Αποτελέσματα :Το δικαστήριο έχει διακριτική ευχέρεια να αποφασίζει την υποβολή του προσώπου σε καθεστώς στερητικής ή επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, πλήρους ή μερικής, ή σε συνδυασμό και των δύο και να διορίζει δικαστικό συμπαραστάτη, που αποτελεί το νόμιμο αντιπρόσωπο του προσώπου που έχει τεθεί στο καθεστώς αυτό.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ – ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

ΣΤΕΡΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

- Πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση: το πρόσωπο είναι ανίκανο να καταρτίζει οποιαδήποτε δικαιοπραξία αυτοπροσώπως, αντί αυτού δικαιοπρακτεί ο δικαστικός συμπαραστάτης που ορίζεται από το δικαστήριο.
- Μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση: ανικανότητα για αυτοπρόσωπη κατάρτιση συγκεκριμένων δικαιοπραξιών που προσδιορίζονται στη δικαστική απόφαση που έθεσε το πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση, τις δικαιοπραξίες αυτές καταρτίζει ο δικαστικός συμπαραστάτης.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

- Πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση: για την ισχύ όλων των δικαιοπραξιών που καταρτίζει το πρόσωπο που έχει τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση, απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη.
- Μερική επικουρική δικαστική συμπαράσταση: για την ισχύ ορισμένων δικαιοπραξιών που καταρτίζει το πρόσωπο που έχει τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση, απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, οι οποίες πρέπει να ορίζονται στη σχετική δικαστική απόφαση.

ΑΡΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ: Με δικαστική απόφαση, αν έλειψαν οι λόγοι που την προκάλεσαν, ύστερα από αίτηση των προσώπων που μπορούν να τη ζητήσουν ή και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

- ΠΛΗΡΩΣ ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ
- ΠΛΗΡΩΣ ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ
- ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

A. ΠΛΗΡΩΣ ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ : Οι ενήλικοι, δηλαδή τα πρόσωπα που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους είναι ικανοί για κατάρτιση οποιασδήποτε δικαιοπραξίας, εφόσον δεν συντρέχει κάποιος λόγος δικαιοπρακτικής ανικανότητας για αυτούς.

B. ΠΛΗΡΩΣ ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ – ΑΠΟΛΥΤΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ – ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ

B.1 ΑΠΟΛΥΤΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ: τα πρόσωπα αυτά δεν μπορούν να καταρτίσουν καμία δικαιοπραξία και περιλαμβάνουν τους ανήλικους που δεν έχουν συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας τους και τα άτομα που βρίσκονται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση :

B.1.1 Ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 10^ο έτος της ηλικίας τους δεν μπορούν να καταρτίσουν εγκύρως δικαιοπραξία, τις δικαιοπραξίες των ανηλίκων αυτών καταρτίζουν οι νόμιμοι αντιπρόσωποί τους, δηλαδή και οι δύο γονείς στους οποίους ανήκει η γονική μέριμνα.

B.1.2 Άτομα που έχουν τεθεί σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση έχουν ανικανότητα αυτοπρόσωπης κατάρτισης οποιασδήποτε δικαιοπραξίας, την οποία μπορεί να καταρτίζει μόνο ο δικαστικός συμπαραστάτης, σε αντίθετη περίπτωση η δικαιοπραξία είναι άκυρη.

B.2 ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΝΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ: τα πρόσωπα που δεν έχουν τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, πλην όμως κατά την κατάρτιση συγκεκριμένης δικαιοπραξίας, είτε δεν έχουν συνείδηση των πράξεων τους, είτε βρίσκονται σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει κατά τρόπο αποφασιστικό τη λειτουργία της βούλησής τους, είναι σχετικά ανίκανοι για δικαιοπραξία.

Γ. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΙΚΑΝΟΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ: τα πρόσωπα έχουν ικανότητα να καταρτίζουν δικαιοπραξία μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος ή μόνο αν τηρηθούν οι όροι που τάσσει ο νόμος, σε αντίθετη περίπτωση η δικαιοπραξία είναι άκυρη. Περιορισμένα ικανοί για δικαιοπραξία είναι :

Γ.1 Ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας τους, με τις εξής διακρίσεις:

Γ.1.1 Ανήλικοι που συμπλήρωσαν το δέκατο έτος της ηλικίας τους μπορούν να καταρτίζουν είτε δικαιοπραξίες ως αντιπρόσωποι άλλου, είτε δικαιοπραξίες από τις οποίες αποκτούν απλώς και μόνο έννομο όφελος, π.χ. απόκτηση πράγματος με δωρεά.

Γ.1.2 Ανήλικοι που συμπλήρωσαν το 12ο έτος της ηλικίας τους, έχουν ικανότητα να παρίστανται αυτοπροσώπως στο δικαστήριο όπου συζητείται η υπόθεση της υιοθεσίας τους και να συναινέσουν για την υιοθεσία.

Γ.1.3 Ανήλικοι που συμπλήρωσαν το 14ο έτος της ηλικίας τους, έχουν την ικανότητα να διαθέτουν ελεύθερα ο,τιδήποτε κέρδισαν από την προσωπική τους εργασία ή τους δόθηκε για να το διαθέτουν ελεύθερα, π.χ. ρούχα, βιβλία , κ.λ.π.

Γ.1.4 Ανήλικοι που συμπλήρωσαν το 15ο έτος της ηλικίας τους, έχουν την ικανότητα να συνάψουν σύμβαση εργασίας ως εργαζόμενοι, όμως εφόσον έχουν τη γενική συναίνεση των προσώπων που ασκούν την επιμέλειά τους, δηλαδή και των δύο γονέων.

Γ.1.5 Ο ανήλικος μπορεί να επιχειρεί μόνος του ορισμένες δικαιοπραξίες που αναφέρονται στο νόμο σε περίπτωση που έχει τελέσει γάμο κατ'εξάιρεση, π.χ. δικαιοπραξίες για την ικανοποίηση των βιοτικών και προσωπικών του αναγκών, και των τρεχουσών αναγκών της οικογένειάς του.

Γ.2 Άτομα που έχουν τεθεί σε μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση.

Γ.3 Άτομα που έχουν τεθεί σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση:

Γ.3.1 Άτομα που έχουν τεθεί σε πλήρη επικουρική δικαστική συμπαράσταση.

Γ.3.2 Άτομα που έχουν τεθεί σε μερική επικουρική δικαστική συμπαράσταση.

Β' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΒΟΥΛΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ

A. ΕΝΝΟΙΑ

Βούληση χωρίς ελαττώματα σημαίνει ότι η βούληση του προσώπου που καταρτίζει μια δικαιοπραξία πρέπει να μην έχει διαμορφωθεί κατά τρόπο ελαττωματικό, δηλαδή να μην είναι αποτέλεσμα ουσιώδους πλάνης, απάτης ή απειλής.

B. ΠΛΑΝΗ - ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

B.1 ΠΛΑΝΗ ΣΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ , η οποία συντελεί στη διαμόρφωση ελαττωματικής βούλησης, είναι η άγνοια ή η εσφαλμένη γνώση της πραγματικότητας, που έχει ως αποτέλεσμα το σχηματισμό βούλησης, που δεν θα σχηματιζόταν αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, π.χ. Ο Α αγόρασε αγροτεμάχιο από τον

B, πιστεύοντας λανθασμένα ότι εγκρίθηκε η χορήγηση δανείου που είχε ζητήσει από την Τράπεζα.

B.2 ΠΛΑΝΗ ΣΤΗ ΔΗΛΩΣΗ, είναι η πλάνη, δηλαδή η άγνοια ή η εσφαλμένη γνώση της πραγματικής κατάστασης, εξαιτίας της οποίας η δήλωση της βούλησης δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική βούληση .

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΟΥΣΙΩΔΟΥΣ- ΕΠΟΥΣΙΩΔΟΥΣ ΠΛΑΝΗΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΗΛΩΣΗ

ΠΛΑΝΗ ΣΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ

αα. Η πλάνη στα παραγωγικά αίτια της βούλησης κατά κανόνα είναι επουσιώδης, διότι δεν ενδιαφέρουν το δίκαιο οι παράγοντες που επιδρούν στον εσωτερικό κόσμο ενός προσώπου, ώστε να λάβει την απόφαση για δικαιοπραξία.

ββ. Κατ' εξαίρεση, η πλάνη που αναφέρεται σε ιδιότητες του προσώπου ή του πράγματος θεωρείται ουσιώδης, αν με βάση την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, οι ιδιότητες αυτές είναι τόσο σημαντικές για την όλη δικαιοπραξία, ώστε αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία, π.χ. ο Α αγόρασε ηλεκτρονικό υπολογιστή από την εταιρία Β, πιστεύοντας ότι είναι καινούργιος, ενώ είναι μεταχειρισμένος, ενώ δεν θα τον αγόραζε αν γνώριζε την πραγματική κατάσταση.

ΠΛΑΝΗ ΣΤΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η πλάνη στη δήλωση είναι ουσιώδης, όταν αφορά σημείο της δικαιοπραξίας τόσο σημαντικό, ώστε αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματικότητα, δεν θα επιχειρούσε την δικαιοπραξία, π.χ. Ο Α με επιστολή πρότεινε στον Β να του πωλήσει 100 τόνους χαρτί, ενώ πράγματι ήθελε να πωλήσει 1.000 τόνους και μετά την αποδοχή της πρότασης από τον Β , καταρτίστηκε η σύμβαση πώλησης για 100 τόνους.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ : Αν η πλάνη στα παραγωγικά αίτια της βούλησης ή της δήλωσης είναι ΟΥΣΙΩΔΗΣ, η δικαιοπραξία που καταρτίστηκε λόγω αυτής της πλάνης, είναι ΑΚΥΡΩΣΙΜΗ, που σημαίνει ότι παράγει τα αποτελέσματά της, μπορεί όμως να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση. Το δικαίωμα του πλανηθέντα να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της δικαιοπραξίας αποσβήνεται εντός αποσβεστικής προθεσμίας 2 ετών από την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, ενώ αν η πλάνη συνεχίστηκε και μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, η διετία αρχίζει από τότε που πέρασε η κατάσταση αυτή.

Όποιος αξιώνει ακύρωση της δικαιοπραξίας λόγω ουσιώδους πλάνης έχει υποχρέωση να αποζημιώσει τον αντισυμβαλλόμενο του για τη ζημία που έχει υποστεί, επειδή πίστεψε ότι κατάρτισε έγκυρη δικαιοπραξία.

Αντίθετα, αν η πλάνη στα παραγωγικά αίτια της βούλησης ή της δήλωσης είναι ΕΠΟΥΣΙΩΔΗΣ δεν οδηγεί σε ακύρωση της δικαιοπραξίας.

Γ. ΑΠΑΤΗ

ΕΝΝΟΙΑ: η συμπεριφορά, που περιλαμβάνει ψευδείς, ανακριβείς ή απατηλές δηλώσεις και αποσκοπεί να παραπλανήσει ένα πρόσωπο, ώστε να το οδηγήσει σε δήλωση βουλήσεως που αλλιώς δεν θα έκανε, με αποτέλεσμα η δικαιοπραξία που καταρτίστηκε λόγω απάτης να είναι ακυρώσιμη, δηλαδή παράγει τα αποτελέσματά της, μπορεί όμως να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ- ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

αα. Πρόθεση εξαπάτησης, όταν το πρόσωπο γνωρίζει ενσυνείδητα ότι τα γεγονότα που παρουσιάζει είναι ανακριβή, και επιδιώκει να παραπλανήσει ένα άλλο πρόσωπο, με σκοπό το πρόσωπο αυτό να οδηγηθεί σε ορισμένη δήλωση βουλήσεως.

ββ. Η παραπλάνηση να δημιουργήθηκε πράγματι από την παραπλάνηση, π.χ. Ο Α αν και είχε επίγνωση ότι το αγροτεμάχιο είναι εκτός σχεδίου πόλεως, παραπλάνησε τον Β ώστε να τον πείσει να το αγοράσει, και πράγματι ο Β αγόρασε το συγκεκριμένο αγροτεμάχιο.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ :Το δικαίωμα εκείνου που εξαπατήθηκε να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της δικαιοπραξίας αποσβήνεται εντός αποσβεστικής προθεσμίας 2 ετών από την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, ή αν η απάτη συνεχίστηκε και μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, η διετία αρχίζει από τότε που πέρασε η κατάσταση αυτή.

Δ. ΑΠΕΙΛΗ

ΕΝΝΟΙΑ: Απειλή αποτελεί η άσκηση ψυχολογικής βίας σε ένα πρόσωπο, όχι όμως σωματικής διότι σε αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει βούληση με συνέπεια την ακυρότητα της δικαιοπραξίας, δηλαδή πρόκληση φόβου που συνοδεύεται με εξαγγελία πρόκλησης κακού σε ένα πρόσωπο, ώστε αυτό να προβεί σε συγκεκριμένη δήλωση βούλησης, η εξαγγελία αυτή δεν πρέπει όμως να αφορά νόμιμη ενέργεια, π.χ. ο Α απείλησε τον Β ότι αν δεν του μεταβιβάσει τις

μετοχές που έχει στην εταιρία Γ, αξίας 10.000 Ευρώ στην τιμή των 5.000 Ευρώ, θα τον καταγγείλει -ψευδώς- για φορολογικές παραβάσεις και πράγματι ο Β κατάρτισε τη σύμβαση της πώλησης των μετοχών με τον Α στη τιμή των 5.000 Ευρώ.

Η δικαιοπραξία που καταρτίζεται λόγω απειλής είναι ακυρώσιμη, δηλαδή παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, μπορεί όμως να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ- ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

αα. Η απειλή να ασκήθηκε κατά τρόπο παράνομο και αντίθετα προς τα χρηστά ήθη.

ββ. Η απειλή να προκαλεί φόβο σε σώφρονα άνθρωπο και να εκθέτει σε σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την ελευθερία, τη τιμή, την περιουσία αυτού που απειλήθηκε ή των προσώπων που συνδέονται μαζί του στενά.

γγ. Λόγω της άσκησης της απειλής πρέπει να εξαναγκάστηκε εκείνος που απειλήθηκε να προβεί στη δήλωση της βούλησης που ήθελε εκείνος που τον απείλησε.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ : Το δικαίωμα εκείνου που απειλήθηκε να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της δικαιοπραξίας αποσβήνεται εντός αποσβεστικής προθεσμίας 2 ετών από την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, ή αν η απειλή συνεχίστηκε και μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, η διετία αρχίζει από τότε που πέρασε η κατάσταση αυτή, δηλαδή από τότε που έπαψε η άσκηση της ψυχολογικής βίας.

Γ' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ : ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΗΛΩΣΗΣ- ΒΟΥΛΗΣΗΣ

Προϋπόθεση κατάρτισης έγκυρης δικαιοπραξίας είναι η δήλωση του δικαιοπρακτούντα να είναι σύμφωνη με τη βούλησή του, δηλαδή να ταυτίζεται η θέληση και η δήλωση εκείνου που καταρτίζει τη δικαιοπραξία. Αν υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και βούλησης, διακρίνουμε ανάλογα με το εάν υπάρχει εκούσια ασυμφωνία, οπότε πρόκειται για εικονικότητα, ή ακούσια ασυμφωνία, οπότε υπάρχει πλάνη.

ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΝΝΟΙΑ : Εικονική είναι η δήλωση της βούλησης που δεν έγινε στα σοβαρά, παρά μόνο φαινομενικά (άρθρο 138 ΑΚ).

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΣ – ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ : υπάρχει όταν κάτω από την εικονική δικαιοπραξία δεν υποκρύπτεται κάποια άλλη δικαιοπραξία, π.χ. Ο Α, που οφείλει χρηματικά ποσά σε τράπεζα από δάνειο, προκειμένου να αποφύγει κατάσχεση των περιουσιακών του στοιχείων και πώληση με πλειστηριασμό, πώλησε εικονικά το μοναδικό του ακίνητο στον Β, ώστε να εμφανίζεται ότι δεν έχει πλέον ακίνητη περιουσία, στην περίπτωση αυτή κάτω από την εικονική πώληση δεν καλύπτεται άλλη δικαιοπραξία.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ : η δικαιοπραξία είναι άκυρη.

ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ : υπάρχει όταν κάτω από την εικονική δικαιοπραξία υποκρύπτεται άλλη δικαιοπραξία, π.χ. Ο Α ήθελε να δωρίσει τον οικιακό του εξοπλισμό στην Β, όμως για να αποφύγει τα αρνητικά σχόλια των συγγενών του, εμφανίστηκε ότι δήθεν τον πωλεί. Στην περίπτωση αυτή κάτω από την εικονική δικαιοπραξία της πώλησης καλύπτεται άλλη δικαιοπραξία, δηλαδή η δωρεά.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ: η εικονική δικαιοπραξία είναι άκυρη, η δικαιοπραξία όμως που καλύπτεται κάτω από την εικονική είναι έγκυρη, αν την ήθελαν τα μέρη και συντρέχουν οι όροι για τη σύστασή της, π.χ. στο παραπάνω παράδειγμα, η καλυπτόμενη δικαιοπραξία της δωρεάς κινητού πράγματος είναι έγκυρη μόνο αν τηρήθηκε ο τύπος του συμβολαιογραφικού εγγράφου ή αν ο Α παράδωσε τον εξοπλισμό στην Β.

Δ' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ :ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ακυρότητα κάθε δικαιοπραξίας που αντιβαίνει στο νόμο- ΑΚ 174-, π.χ. δικαιοπραξία που αποκλείει την καταγγελία της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου για σπουδαίο λόγο, σε αντίθεση με τη ρητή απαγόρευση μια τέτοιας συμφωνίας σύμφωνα με το άρθρο 672 ΑΚ.

Επίσης μπορεί να είναι άκυρη δικαιοπραξία που δεν αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη νόμου, πλην όμως είναι αντίθετη με το συνολικό πνεύμα του νόμου, δηλαδή επιχειρείται κατά καταστρατήγηση απαγορευτικής διάταξης νόμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ: Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, κάθε δικαιοπραξία που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη είναι άκυρη – ΑΚ 178. Τα «χρηστά

ήθη» αποτελούν αόριστη νομική έννοια, που ο προσδιορισμός της επαφίεται στα δικαστήρια, ώστε με βάση τη νομολογία διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις :

- α. Δικαιοπραξίες που επιδιώκουν ανήθικο αποτέλεσμα, π.χ. ο Α καταβάλλει χρηματικό ποσό στον Β για να υπεξαιρέσει -εννοείται ο Β-, χρηματικό ποσό από την εταιρία όπου εργάζεται .
- β. Δικαιοπραξίες με τις οποίες δεσμεύεται υπερβολικά η ελευθερία ενός προσώπου, π.χ. ο Α υπόσχεται στο Β χρηματικό ποσό αν αλλάξει θρήσκευμα ή πολιτικές πεποιθήσεις.
- γ. Αισχροκερδείς δικαιοπραξίες, με τις οποίες κάποιος, εκμεταλλευόμενος την ανάγκη, την κουφότητα –δηλαδή την αφέλεια - ή την απειρία κάποιου, επιτυγχάνει να λάβει περιουσιακά ωφέληματα για κάποια παροχή, τα οποία είναι σε προφανή δυσαναλογία με την παροχή αυτή, π.χ. ο Α λόγω έκτακτων οικονομικών δυσκολιών, δανείστηκε μεγάλα χρηματικά ποσά από τον τοκογλύφο Β, με υπέρογκο τόκο.

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ- ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

A. ΑΚΥΡΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ : η δικαιοπραξία, που εξαιτίας της έλλειψης βασικής προϋπόθεσης και ουσιώδους στοιχείου της, δεν επιφέρει τα έννομα αποτελέσματα που επιδιώκουν τα μέρη , π.χ. κατάρτιση δικαιοπραξίας από ανίκανο, μη τήρηση συστατικού τύπου όπως πώληση ακινήτου με ιδιωτικό έγγραφο, κ.λ.π.

Διάκριση απόλυτης και σχετικής ακυρότητας :

A.1 Απόλυτη ακυρότητα υπάρχει, όταν μπορεί να την επικαλεστεί ο οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον και όχι μόνο τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη δικαιοπραξία και συντρέχει ιδίως όταν παραβιάζεται διάταξη νόμου που έχει τεθεί για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος, π.χ. δικαιοπραξίες που για την κατάρτισή τους δεν τηρήθηκε ο συστατικός τύπος. Η απόλυτη ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελα από το Δικαστήριο, π.χ. δικαιοπραξίες που αντιβαίνουν σε απαγορευτική διάταξη νόμου, δικαιοπραξίες αντίθετες στα χρηστά ήθη, δηλαδή στις επικρατούσες ηθικές, κοινωνικές κ.λ.π. αντιλήψεις.

A.2 Η σχετική ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη μόνο αν την επικαλεστεί το πρόσωπο που ο νόμος ήθελε να προστατεύσει θεσπίζοντας την απαγόρευση. Τέτοιου είδους ακυρότητα παράγεται επί παράβασης διάταξης νόμου που έχει τεθεί για την εξυπηρέτηση ιδιωτικού συμφέροντος , π.χ. δωρεές που επιχειρούν οι γονείς από την περιουσία των παιδιών τους. Η σχετική ακυρότητα της δικαιοπραξίας έχει την έννοια ότι, έως ότου γίνει επίκληση της ακυρότητας, η σχετικά άκυρη δικαιοπραξία παράγει τα αποτελέσματά της.

B. ΑΚΥΡΩΣΙΜΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ : παράγει μεν τα αποτελέσματά της, είναι όμως δυνατό να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση, όταν συντρέχει ελάττωμα, που συνίσταται στην κατάρτιση λόγω ουσιώδους πλάνης, απάτης ή απειλής. Η ακυρώσιμη δικαιοπραξία μετά την ακύρωσή της, εξομοιώνεται με την εξαρχής άκυρη, μπορεί δε να ζητηθεί μόνο από εκείνον που πλανήθηκε ή εξαπατήθηκε ή απειλήθηκε και από τους κληρονόμους του- η αγωγή στρέφεται κατά του αντισυμβαλλόμενου του.

VI. ΑΙΡΕΣΕΙΣ- ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

ΑΙΡΕΣΗ- ΕΝΝΟΙΑ: όρος που οι συμβαλλόμενοι θέτουν σε μια δικαιοπραξία, υπό την έννοια ότι τα έννομα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας εξαρτώνται από την επέλευση μελλοντικού και αβέβαιου γεγονότος, π.χ. Ο Α υπόσχεται να δώσει στην κόρη του Β 1500 Ευρώ, αν πετύχει στο Πανεπιστήμιο .

ΕΙΔΗ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

- A. Αναβλητικές αιρέσεις: τα έννομα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας επέρχονται μόνο όταν συμβεί το μέλλον και αβέβαιο γεγονός, π.χ. ο Α δωρίζει το αυτοκίνητό του στο γιό του Β, αν πάρει το πτυχίο του από το Πανεπιστήμιο Πατρών το 2015.
- B. Διαλυτικές αιρέσεις: τα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας επέρχονται αμέσως, όμως ανατρέπονται ευθύς μόλις συμβεί το μέλλον και αβέβαιο γεγονός, π.χ. ο Α δωρίζει το αυτοκίνητό του στο γιό του Β, με τη συμφωνία ότι η κυριότητα του αυτοκινήτου θα επανέλθει στον Α, αν ο Β δεν γίνει δεκτός στο μεταπτυχιακό του Πανεπιστημίου Πατρών.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ: η ενέργεια της δικαιοπραξίας εξαρτάται από μελλοντικό αλλά βέβαιο γεγονός, π.χ. το μίσθιο θα παραδοθεί στον ενοικιαστή σε ένα μήνα από την κατάρτιση της μίσθωσης. Η προθεσμία μπορεί, είτε να έχει τεθεί από τους συμβαλλόμενους, με την έννοια ότι η επέλευση των αποτελεσμάτων της εξαρτάται από μελλοντικό χρονικό σημείο, είτε να αφορά συγκεκριμένο χρονικό σημείο ή χρονικό διάστημα, που εκ του νόμου ή με βάση δικαιοπραξία, θα συμβεί ορισμένο γεγονός, π.χ. ενηλικίωση προσώπου που γεννήθηκε στις 5-5-1998 θα γίνει στις 5-5-2015 ή σύμβαση δανείου που καταρτίστηκε την 1-5-2015 με την συμφωνία να επιστραφεί το ποσό μετά από πέντε χρόνια – υπολογισμός προθεσμίας.

ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ : η προθεσμία που τάσσεται είτε από τους συμβαλλόμενους είτε από το νόμο για την άσκηση ενός δικαιώματος , υπό την έννοια ότι αν το δικαίωμα δεν ασκηθεί εντός της προθεσμίας αυτής, αποσβήνεται, π.χ. διετής αποσβεστική προθεσμία για την ακύρωση μιας δικαιοπραξίας λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής.

Η αποσβεστική προθεσμία λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο.

VII. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ – ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ

ΕΝΝΟΙΑ: θεσμός με τον οποίο η κατάρτιση δικαιοπραξίας γίνεται από ένα πρόσωπο – αντιπρόσωπο-,ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό ενός άλλου προσώπου, του αντιπροσωπευόμενου.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ

A. ΝΟΜΙΜΗ – ΕΚΟΥΣΙΑ

α Νόμιμη, είναι η αντιπροσώπευση που στηρίζεται σε διάταξη νόμου, π.χ. νόμιμοι αντιπρόσωποι ανηλίκου είναι οι γονείς του ή πρόσωπου που βρίσκεται σε δικαστική συμπαράσταση.

β Εκούσια, είναι η αντιπροσώπευση, όπου η σχετική εξουσία απορρέει από τη βούληση του αντιπροσωπευόμενου, π.χ. ο Α διορίζει τη κόρη του Β πληρεξούσια για να διαχειρίζεται τις τραπεζικές του καταθέσεις .

B. ΑΜΕΣΗ – ΕΜΜΕΣΗ

α. Άμεση: ο αντιπρόσωπος καταρτίζει τη δικαιοπραξία στο όνομα και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου και μέσα στα όρια της εξουσίας προς αντιπροσώπευση που του έχει δοθεί, είτε από το νόμο είτε με βάση σύμβαση (εντολή), είτε με βάση μονομερή δικαιοπραξία, που αποκαλείται πληρεξουσιότητα. Στην περίπτωση αυτή, τα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας επέρχονται αμέσως στο πρόσωπο του αντιπροσωπευόμενου, π.χ. Ο Α –αντιπρόσωπος- αγοράζει στο όνομα και για λογαριασμό του Β – αντιπροσωπευόμενου – ένα αυτοκίνητο από τον Γ.

β. Έμμεση: ο αντιπρόσωπος καταρτίζει δικαιοπραξία στο όνομά του - δηλαδή του αντιπρόσωπου - αλλά για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου, ώστε τα αποτελέσματα

επέρχονται πρώτα σ' αυτόν και στην συνέχεια μεταβιβάζονται στον αντιπροσωπευόμενο με ιδιαίτερη δικαιοπραξία, π.χ. Ο Α - αντιπρόσωπος- αγοράζει στο δικό του όνομα ένα αυτοκίνητο από τον Β για λογαριασμό του Γ και στη συνέχεια με νέα δικαιοπραξία, το μεταβιβάζει στον Γ.

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ - ΕΝΝΟΙΑ

Η πληρεξουσιότητα έχει διττή έννοια :

- αα. Μονομερής δικαιοπραξία (δήλωση) με την οποία παρέχεται η εξουσία προς αντιπροσώπευση, και
- ββ. Η εξουσία αντιπροσώπευσης που παρέχεται με τη μονομερή δικαιοπραξία.

Πληρεξούσιο : Έγγραφο με το οποίο παρέχεται η εξουσία προς αντιπροσώπευση.

Τύπος δήλωσης με την οποία παρέχεται η πληρεξουσιότητα: ισχύει η αρχή ότι δεν απαιτείται τύπος, εκτός αν για την εγκυρότητα της δικαιοπραξίας την οποία αφορά η εξουσία για αντιπροσώπευση απαιτείται συστατικός τύπος, π.χ. πληρεξουσιότητα για πώληση ακινήτου πρέπει να δοθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο, διότι η δικαιοπραξία την οποία αφορά, δηλαδή η πώληση ακινήτου, απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

ΓΕΝΙΚΗ-ΕΙΔΙΚΗ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ

Γενική πληρεξουσιότητα: η πληρεξουσιότητα αφορά το σύνολο ή μια κατηγορία δικαιοπραξιών του αντιπροσωπευόμενου .

Ειδική πληρεξουσιότητα: η πληρεξουσιότητα αφορά την κατάρτιση συγκεκριμένης δικαιοπραξίας.

ΛΟΓΟΙ ΠΑΥΣΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑΣ

α. Γενικοί λόγοι: πάροδος προθεσμίας για την οποία δόθηκε η πληρεξουσιότητα , κατάρτιση δικαιοπραξίας για την οποία δόθηκε η πληρεξουσιότητα.

β. Ειδικοί λόγοι :

- Ανάκληση πληρεξουσιότητας που μπορεί να γίνει οποτεδήποτε με δήλωση στον πληρεξούσιο ή στο τρίτο με τον οποίο επιχειρείται η δικαιοπραξία, εκτός αν δόθηκε με συμβολαιογραφικό έγγραφο , οπότε η ανάκληση πρέπει να περιβληθεί τον τύπο αυτό,

- Θάνατος αντιπροσωπευόμενου ή πληρεξούσιου ,
- Παραίτηση πληρεξούσιου,
- Λήξη έννομης σχέσης στην οποία στηρίζεται η πληρεξουσιότητα ,
- Επερχόμενη ανικανότητα για δικαιοπραξία του αντιπροσωπευόμενου ή του πληρεξουσίου.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση **1.0**.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, **Χρυσούλα Τσενέ, 2015**. «Εισαγωγή στο Αστικό και Εμπορικό Δίκαιο. Βασικές έννοιες Δικαίου – Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/BMA534/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

